

פעולות שייטת 13 במעגן ע'רדקה במלחמת יום הכיפורים

מעגן ע'רדקה עמד במוקד זירת הפעולה של ארבע פשיטות שביצע הקומנדו הימי במהלך מלחמת יום הכיפורים. פשיטות אלו סייעו במידה רבה לשנות את מצבנו האופרטיבי והאסטרטגי ביחס למצרים בזירה זו, למרות נחיתות כוחנו.

פעולות שייטת 13 בע'רדקה היו המשך טבעי לפעולות שביצעה השייטת במהלך מלחמת ההתשה – ארבע שנים קודם לכן. בע'רדקה נקטפו פירות הניסיון והביטחון העצמי שנרכשו באותה מלחמה.

במלחמת יום הכיפורים שימשתי כמפקד זירת ים-סוף וזכיתי לקבל תחת פיקודי את עיקר כוחה הלוחם של שייטת 13, לרבות מפקדים ולוחמים אשר נמנו על דמויות המפתח שלחמת תחת פיקודי במלחמת ההתשה. חשתי בר-מזל על שנפל בחלקי לפקד מחדש על לוחמים מופלאים אלה ולהביא לידי ביטוי את סגולותיהם המיוחדות גם בשעה הקשה של מלחמת יום הכיפורים.

מעגן ע'רדקה נמצא בצפון הים האדום ומדרום למפרץ סואץ. המעגן חולש על אחת מנקודות המפתח המרכזיות השולטות על זירת ים-סוף. ארבע הפשיטות של שייטת 13 לע'רדקה מהוות דגם המשקף באופן בולט את התועלת, הערך וההישגים שניתן להפיק מ"פעולה מיוחדת" מסוג זה. מעבר לכך, באותו פרק זמן לא הייתה בידי צה"ל חלופה אחרת כלשהי לתקיפת נקודת מפתח חיונית זו של ע'רדקה.

שארם א-שייח, שהייתה בתקופה זו בשליטת ישראל, נמצאת מנגד למעגן ע'רדקה. היא חולשת על צומת דרכים ימי, שנודעת לו חשיבות בינלאומית ייחודית. מצומת זה מסתעפים שלושה נתיבים מרכזיים – צפונה, דרך המפרץ ותעלת סואץ, לים התיכון והאוקיינוס האטלנטי; דרומה, דרך הים האדום, אל האוקיינוס ההודי; וצפון-מזרחה, דרך מפרץ אילת, אל המוצא הצפוני של סעודיה והמוצא הדרומי היחיד של ירדן וישראל. למיקום הגיאוגרפי של שארם א-שייח, הנמצאת בקצה הצפוני של הים האדום, יש יתרון על פני מעגן ע'רדקה, בשל השליטה גם על הכניסה למפרץ אילת.

מנקודת ראות צבאית-אסטרטגית, שליטתנו בצומת הימי הזה ואחיזתנו במרחב שלמה ("מרש"ל") ובמעגן שארם א-שייח העניקו לנו יתרון אסטרטגי מובהק שכלל את המרכיבים הבאים:

- שליטה על השיט צפונה, ומצפון, לכיוון הים האדום. פירוש הדבר היה שיכולנו למנוע שיט זה.

- מקפצה נוחה יחסית להגיע אל תוך לבה של מצרים, לבתר את חלקה העילי מן התחתי ולהתייצב מול הבירה קהיר.
 - יכולת לבצע איגוף אסטרטגי מצומת זה, דרך המרחבים המדבריים הריקים הפרוסים במקביל ומערב למפרץ סואץ, במטרה להגיע אל עורפו של הצבא המצרי שהיה פרוס לאורך התעלה.
- שליטת ישראל בנקודה אסטרטגית זו הציבה איום אסטרטגי ממשי על ביטחונה של מצרים. מכאן, שאחזתנו בה היוותה אבן נגף משמעותית לעוצמתה ומעמדה של מצרים ויצרה לה תלות בגורם זר שלעולם לא יכולה הייתה לסכון עמה.
- אזור מרש"ל ושארם א-שייח הוא אזור מבודד. בין שארם א-שייח לישראל מפריד המדבר, והמרחק ביניהם הוא גדול. חשיבותה של נקודה אסטרטגית זו, ריחוקה ממקורות הספקה והיעדר אמצעי תחבורה נוחים, שמשו כפיתוי קל למצרים לנסות לכבוש את המקום חזרה.
- בהתאם להנחת יסוד זו נערכנו בזירת ים-סוף להגן על נכסיה האסטרטגיים של ישראל (מיצרים, נפט) במפרצי סואץ, אילת ושארם א-שייח; להגן על מרש"ל מפני תקיפות מהים; ולשמור על חופש השיט. מצד שני היה ברור לנו, שיש להתכונן למלחמה בלתי נמנעת.

המשימות המרכזיות של זירת ים-סוף לקראת המלחמה

על זירת ים-סוף של חיל הים הוטלו שתי משימות מרכזיות:

- להקים תשתית להפעלת שישה סטי"לים חדשים ("סער 4") תחת פיקוד מפקדת הזירה.
 - להתכונן להנחתת אוגדת שריון בדרום-מערב מפרץ סואץ בסבבים מחוף סיני לחוף המצרי – מבצע "אור ירוק".
- ששת הסטי"לים עמדו לצאת מחיפה, במטרה להקיף את אפריקה ולהגיע לשארם א-שייח, כדי להצטרף למערך הכוחות שלנו בזירת ים-סוף. ברם, מלחמת יום הכיפורים פרצה תשעה ימים בלבד לפני מועד היציאה של שני הראשונים מביניהם, שהגיעו לזירת ים-סוף רק חצי שנה לאחר המלחמה. אי לכך, משפרצה המלחמה התנהלה מפקדת הזירה על בסיס הידיעה שלא יימצאו ברשותנו סטי"לים במלחמה.
- מבצע "אור ירוק", שהוגדר, כאמור, כמשימה מרכזית של זירת ים-סוף במלחמה, תוכנן ותורגל היטב ואף הוצג למטכ"ל (תרגיל "מדקדק" – 2 באוגוסט 1973). נוהל הקרב לקראת מבצע מרכזי זה החל במהלך המלחמה, אך הוא הופסק שלוש פעמים, עד שבוטל כליל.
- שתי המשימות המרכזיות שזירת ים-סוף הייתה ערוכה אליהן היטב – הנחתת אוגדת שריון והפעלת סטי"לים בזירה – לא יצאו, בסופו של דבר, אל הפועל במלחמה. אף על פי כן, המטרה העיקרית – הגנה על נתיבי השיט, שמירת חופש הפעולה במפרץ סואץ ושמירת הנכסים האסטרטגיים במרחב זה – הושגה במלואה. זאת, הודות להצלחת התקיפות של

כוחותיו המצומצמים של חיל הים, שעמדו לרשות זירת ים-סוף במלחמה, ובמיוחד פשיטות שייטת 13 במעגן ע'רדקה.

יחסי הכוחות באזור

כוחות צה"ל במרחב מרש"ל ובזירת ים-סוף היו בשנת 1973, ועד ערב המלחמה, נחותים בהרבה מכוחות האויב. הם מנו:

(תרשים - יחסי כוחות בזירת ים-סוף במלחמת יום הכיפורים)

- ביבשה – כ- 30 טנקי "שרמן" וגדוד עד שני גדודי חי"ר קשיש (חק"ש).
- באוויר עמדו לרשותנו במשך רוב המלחמה שני מטוסי "פאנטום" בלבד, וכן שתי סוללות טילי קרקע-אוויר מדגם "הוק" – אחת בשארם א-שייח והשנייה בראס סודר.
- בים עמדו לרשות הזירה (שאורכה 600 ק"מ), לרבות במפרץ סואץ (חזית מדברית צרה יחסית המשתרעת לאורך 350 ק"מ), ארבע ספינות "דבור" ועוד "דבור" בלתי מאויש אחד; ארבע סירות משמר זעירות מדגם "צרעה", שהועברו במאי 1973 מראס סודר והוצבו באילת; שש נחתות טנקים (נט"קים) ישנות משלושה סוגי כלים: "בת-שבע" אחת, שלושה נט"קים 36 מטרים ושתי נחתות "שקמה" (כוח הנט"קים יכול היה להנחית ב"גל אחד" 37 טנקי "טיראן" ו- 31 נגמ"שים); ואוניית עזר אחת: אח"י "בת-ים" (אונייה זו היוותה "נטל" יותר מאשר "נכס", שכן במהלך המלחמה, יותר משיכולנו לעשות בה שימוש, נאלצנו – בגלל גודלה הפיזי ונשקה הדל – "להחביא" אותה שלא תהייה חשופה לפגיעה).

(תמונה – ספינת-משמר "דבור")

כל הכלים הימיים שהיו ערב המלחמה בזירת ים-סוף נועדו ביסודם לביצוע סיורים מגננטיים ותובלה בקרבת חופי סיני, אך לא לתקיפה. יתר על כן, הכלים להגנת "מרחב שלמה", ביבשה ובים, היו מעטים ונחותים מבחינה טכנולוגית, ובאוויר – מספרם היה מזערי. מול כוח זעום ונחות זה עמד צי מצרי גדול שרובו התקפי.

במפרץ סואץ היו למצרים:

- במעגנים (עדבייה, מרסה ת'למת וראס-ע'ארב) – מאגר של כ- 100 ספינות דיג ערוכות להתגייס למטרות לוגיסטיות, להעברת ציוד לחימה, אספקה וגייסות לחופי סיני.
- יחידות קומנדו ימי מובלות בחמש סירות "ברטראם" ובסירות גומי – בעדבייה ובמרסה ת'למת.
- שתי טרפדות K 123-ושתן ספינות משמר "דה קסטרו" – בעדבייה.
- מערך חופי של תותחי חוף 130 מ"מ מבוקרי מכ"ם – בראס מחגרה – ותותחי 25 ליטראות – בראס זעפרנה.
- גדודי חרמ"ש שסיירו לאורך החוף ובעורף המעגנים - במרסה ת'למת ובראס ע'ארב.

ספינות הטילים שהיו בידי המצרים יצרו הבדל מהותי ביחסי הכוחות בינינו לביניהם, במיוחד מאחר ולנו לא היו ספינות כאלו בזירה.

בים האדום, מדרום למפרץ סואץ, נשענו המצרים על שלושה בסיסים ימיים חשובים:

- ע'רדקה – המעגן הצבאי הקדומני שבצפון הים האדום, שחלש על פתחת המפרץ ואיים על שארם א-שייח. היה זה מתחם צבאי מבוצר ושמור היטב.
- ספגה – 30 מייל דרומה מע'רדקה.
- ראס בנאס – 250 מייל דרומה לשארם א-שייח.

(מרשם - פריסת כוחות הצי המצרי בים האדום במלחמת יוהכ"פ)

משימות הצי המצרי בים האדום היו: הטלת מצור ימי על ישראל וסיוע לכוחות היבשה בכיבוש דרום סיני ומרחב שלמה.

איום הטילים המצריים

הבעיה המרכזית של זירת ים-סוף, בהיעדר סטי"לים ישראלים, הייתה איום הטילים המצריים. המצרים הקימו למעשה "חומת אמ"ט" (אזור מוגן טילים) בין ע'רדקה לחוף סיני, חומה שסגרה את המעבר האווירי והימי של כוחותינו ואיימה על כל מטוס או כלי שיט ישראלי שחצה תחום זה. בין ע'רדקה לבין האי שדוואן שלט תחום האמ"ט האווירי, שהיה פרוס על קשת טילי קרקע-אוויר, שכללה שש סוללות טק"א אס-איי-2 ו-אס-איי-3, שטווחיהן מע'רדקה הגיעו לרדיוס של 40 ק"מ, ובין האי שדוואן לבין חוף סיני שלט תחום האמ"ט הימי, שנגזר מטווח טילי ה"סטיקס" הימיים (46 ק"מ) שעל סיפוני הסטי"לים המצריים.

משמעות נתונים אלה לגבי כוחותינו הייתה, שפריסת האמ"ט האווירי והימי של מצרים תמנע את כניסת מטוסינו לאזור זה ואת היכולת של כלים אוויריים ושל כלי שטח ימיים של צה"ל לתקוף את ע'רדקה או לפגוע בסטי"לים המצריים שישגרו טילים נגד הנכנסים והיוצאים מהמפרץ. חיל האוויר טען, כי יידרשו לו עשרות מטוסי קרב כדי לחסל סוללות טק"א אלו.

משמעות נוספת של נתונים אלה הייתה, שסטי"ל מצרי, הנושא טילי "סטיקס" על סיפון, יכול לנתב בקלות יחסית את דרכו מע'רדקה, מבלי להתגלות ומבלי להיות מאויים. כלי זה יכול היה להגיע בנקל אל האי שדוואן, להיצמד לדופן, ומשם לארוב ולפגוע בכל כלי שיט ישראלי שיעבור בפתח מפרץ סואץ. טיל "סטיקס" אחד, בעל 500 ק"ג חנ"ם, יכול היה להטביע נחת, כמו אח"י "בת-שבע", על 41 כלי הרק"ם וכ-400 הלוחמים שהיא נושאת.

כבר ביום הראשון למלחמה נוכחנו לדעת שחיל האוויר לא הצליח לפגוע בסטי"לים המצריים שנעו בים הפתוח, שעה שאלה תקפו חמש ספינות שלנו שפטרלו לאורך חוף שארם א-שייח. חיל האוויר לא מנע מהמצרים לשגר טילים נגד ספינות אלו, ולולא נהלי ההתחמקות שלהן, הן היו מושמדות.

אם איום הטיילים המצריים היה מתמש, הייתה נמנעת אפשרות הכניסה והיציאה של כלי השיט שלנו למפרץ סואץ; חופש הפעולה שלנו היה מוגבל לרצועה צרה של 350 ק"מ, עם מספר מזערי של כלי מגננה; היכולת של זירת ים-סוף ומרש"ל בכלל, ושל שארם א-שייח בפרט, למנוע את ההשתלטות עליהן הייתה מוטלת בספק; והאפשרות לבצע הנחתה של אוגדת השריון בדרום-מערב מפרץ סואץ הייתה מתבטלת.

המענה: "פעולות מיוחדות" בהפתעה

מצב בעייתי זה שבפניו ניצבנו הכתיב למעשה את הצורך ב"פעולות מיוחדות". במצבנו ובכוחנו הנחות, שימוש טקטי ב"כוח קטן ובאמצעים מעטים" (כהגדרת "פעולה מיוחדת"), תוך הישענות על יסודות מנטאליים ופסיכולוגיים הצופים את דפוס התנהגותו ותגובותיו של האויב, עשוי היה לתת מענה, שהשפעתו תגלוש מעבר לתוצאה הנקודתית.

ההנחה שלי הייתה, שככל שהיעד מוגן ומבוצר יותר, נוטה המתגונן לבטוח במערכת ביצוריו וראייתו מיטשטשת והוא מתקשה להבחין בסדקים שבה. התוקף, מצידו, צריך לאתר סדקים אלה ולהשכיל לנצלם כדי להפגיע ולהלום. ההפתעה וההלם הנופלים על האויב המתגונן יוצרים אצלו בלבול, מקהים את חושיו ומאטים את תגובתו. כתוצאה מכך, יכול כוח קטן ונחות לתקוף ולממש את משימתו וגם למלט את עצמו.

מתחם ע'רדקה גילם, לדעתי, מודל אולטימטיבי של יעד מבוצר מאוד ומרוחק, ש"מזמין" כוח זעיר, מתוחכם וחמקמק לחדור ולהלום בו שוב ושוב, ואף להצליח לצאת ממנו בלא פגע. בדיעבד, בהכירנו את סוף הסיפור, יודעים אנו שרציונל זה הוליד תוצאה מרחיקת לכת הרבה יותר – הוא גרם להסתלקותו של המתגונן הבוטח בעצמו מן המבצר.

התקיפה בע'רדקה – רקע היסטורי

במבצע קדש, בשנת 1956, עמד מפקד שייטת 13 דאז, איזי רהב, עם ארבעה לוחמי השייטת בפתח מטוס "דקוטה" שנועד להצניחם לים, עם קיאקים, במטרה לתקוף את שארם א-שייח. הצניחה לא בוצעה, מאחר שהטייסים לא היו בטוחים שהם איתרו נכון את נקודת ההצנחה.

בשנת 1960, בהיותי מפקד יחידת הצוללים בשייטת 13, בצענו "תרגילי מודל" רבים לתקיפת ע'רדקה והכרתי אותה טוב למדי. השיטה של תרגילים אלה הייתה צניחה עם קיאקים לים, חתירה ליעד, שחיה וצלילה לתוכו, הדבקת מוקשי "עלוקה" לכלי השיט המצריים ואיסוף הלוחמים מחוץ ליעד באמצעות מסוקים. היציאה לפעולה הייתה במטוס "דקוטה" מרמת דוד. הייתה זו פעולה קשה מאוד לביצוע מבחינה פיזית, אך אפשרית. במלחמת ששת הימים נשקל ביצוע של פעולה כזאת על ידי פלגת הצוללים, שהופעלה לבסוף באלכסנדריה.

ב- 6 בפברואר 1970, במלחמת ההתשה, תקף חיל האוויר את מעגן ע'רדקה וטיבע מקשת. הייתה זו פעולת תגובה לפגיעה של אנשי צפרדע מצריים באניות חיל הים "בת-גלים" ו"בת-שבע" במעגן באילת. זמן מה לאחר מכן, ב- 13 במאי 1970, הטביעו סטי"לים מצריים את הסד"ג "אורית", מול ימת ברדוויל שבצפון סיני, ויומיים לאחר מכן הטמינו אנשי צפרדע מצריים מוקשי "עלוקה" לאח"י "בת-גלים" הפגועה, בהיותה שקועה על קרקעית מעגן חיל הים באילת. בפיצוץ המוקשים נהרג אחד ושניים נפצעו – שלושתם לוחמי שייטת 13 במילואים – שעסקו, כאזרחים מטעם חברה קבלנית, בהנצלת האונייה.

כפעולת תגמול על שתי התקיפות באילת עמדנו אני, כמפקד שייטת 13, ופולגת צוללים בפיקוד סרן אילן אגוזי, לתקוף כלי שיט מצריים במעגן ראס בנאס – יעד שנמצא על קצה גבול הטווח של מטוסי הקרב של חיל האוויר דאז. במהלך נהול הקרב, בו צנחנו שלוש פעמים עם סירות גומי ממטוס "נורד" (בנוכחות "רפול", "קצח"ר), התרסקו הסירות עם הגעתן למים, וזאת למרות שהשיטה נחשבה לתקנית מזה שנים (בדיעבד הסתבר, שהתכנון ההנדסי של מערכת ההצנחה היה שגוי). לפיכך, ב- 16 במאי תקף חיל האוויר, במבצע "קשת אווירית", את המעגן המצרי בראס בנאס, 250 מייל דרומה לשארם א-שייח, טיבע משחתת מדגם "Z" וסטי"ל "קומאר", ופגע בנחתת. למצרים היו בתקיפה זו כ- 30 הרוגים ופצועים. בעקבות התקיפות של חיל האוויר, הוצבו סביב מעגן ע'רדקה שש סוללות אס-איי-2 ו-אס-איי-3, וכן טייסת מטוסי "מיג".

בשנת 1972 הייתה בע'רדקה וסביבתה מציאות שונה לחלוטין מזו שהייתה בה בעבר. חרף העובדה שנקודת הזינוק של שייטת 13 הייתה עכשיו שארם א-שייח ולא עתלית, התנאים להתקפה על ע'רדקה היו קשים יותר:

- ה-אמ"ט האווירי מנע כל סיוע אווירי – תובלתי, התקפי או לשם חילוץ – בתחום האמ"ט.
- ה-אמ"ט הימי מנע כל סיוע תובלתי, התקפי או לשם חילוץ בכלי השטח הימיים הקיימים בזירת ים-סוף (ספינות "דבור" ואוניית העזר "בת-ים").

מול הקשיים, עמדו לזכות שייטת 13 כמה יתרונות שלא היו קיימים בעבר:

- בידי השייטת כבר היו "סנוניות" וסירות גומי סימן-5, שהיו מסוגלות לחצות את הים, לעבור את המרחק לע'רדקה ולהגיע ליעד בחשאי.
- שייטת 13 הייתה עתירת ניסיון מבצעי ממדרגה ראשונה – יבשתי וימי – בעקבות מלחמת ההתשה, ולוחמי השייטת הוכיחו את יכולתם המבצעית, במיוחד בפשיטות על עדיייה והאי גרין ובטיבוע הטרפדות במבצע "אסקורט". היכרותי הקרובה עם השייטת הביאה אותי למסקנה שלוחמיה יהיו מסוגלים להתמודד בהצלחה עם יעד כע'רדקה, אם ניערך כראוי לקשיים הכרוכים בפעולה מסוג זה. זאת, למרות שמפקד השייטת עצמו לא האמין בסיכויי הפעולה ביעד זה.

ההיערכות בזירת ים-סוף

מצב הכוחות שתואר לעיל לא הותיר לנו, אפוא, ברירה אלא לפעול מלכתחילה לפי הכלל הידוע של קלאוזביץ: ההגנה הטובה ביותר היא ההתקפה! בהתאם לכך, מדיניות מפקדת זירת ים-סוף ברמה האופרטיבית הייתה לפגוע בתוך מעגני האויב או בקרבת חופיו, גם ביעדים שהוא לא יעלה בדמיונו שאנו נעז לחדור אליהם ולתקוף אותם.

הוחלט לתקוף בשני מתחמים:

- במפרץ סואץ – באמצעות ספינות "דבור". לכך התאמנו כל השנה שקדמה למלחמה.
- בע'רדקה – באמצעות שייטת 13, משימה שאליה לא אוּמְנו כלל.

סברנו שהפגיעה במקומות אלה תגרום לאויב לרתק כוחות להגנתו, תצמצם את הלחץ מעלינו ותסיר את איום התקיפה על כוחותינו ושטחינו. ריתוק זה יקנה לנו חופש פעולה לפעול גם במצב הנחות בו נמצאנו. לשון אחרת, כל עוד יחסרו לנו הסטי"לים בזירת ים-סוף, תקיפת מעגן ע'רדקה הייתה חובה; לא הייתה לה כל חלופה אחרת, אם היה ברצוננו להגשים את המוטל עלינו – הנחתת אוגדת שריון שהייתה, כאמור, המשימה המרכזית שלנו בזירה.

ב-23 באוגוסט 1973 השתתפתי בהצגת התוכניות המבצעיות של שייטת 13 בפני מפקד חיל הים. מפקד השייטת, סא"ל שאול זיו, התנגד לתקוף בע'רדקה בנימוק שכל עוד לא נמצאים ברשותו ה"חזירים" מהדגם המתקדם – שבנייתם החלה בתקופת שירותי כמפקד השייטת, ואשר נועדו להגיע ולחדור בחשאי ליעד מרוחק וקשה כמו ע'רדקה – אין סיכוי להצלחת הפעולה. מפקד החיל, אלוף בני תלם, קיבל את עמדתו. הוא גם לא הסכים להצעת לבצע סיור מבצעי ביעד, או לפחות לעשות "תרגילי מודל", כדי לבדוק את ההצעה.

המלחמה

המלחמה בזירת ים-סוף ומרש"ל פרצה ב-6 באוקטובר 1973 בשעה 14:00, כחלק מהמתקפה הכללית היזומה של צבא מצרים נגד כוחות צה"ל. המלחמה נפתחה בהתקפה מסיבית של כל זרועות צבא מצרים, שכללה תקיפות מגוונות על שארם א-שייח, ובכלל זה הנחתת כוחות מוסקים; ניסיונות להשיט ולהנחית כוחות לאורך חוף מפרץ סואץ ושארם א-שייח; וניסיונות לקדם דרומה כוחות מהארמיה המצרית השלישית, שהיו פרוסים בדרום התעלה. מתקפה רב-זרועית ורחבת היקף זו סימנה כבר בתחילת המלחמה את כוונת המצרים להשתלט על מרחב דרום סיני ועל הנכסים האסטרטגיים והכלכליים שנמצאו בו ובזירה הימית המקיפה אותו.

הפעילות האווירית המצרית בזירת ים-סוף כללה:

- תקיפה של 28 "מיגים" מצריים את שארם א-שייח. ה"מיגים" פגעו בסוללות ה"הוק", במסלול ההמראה של שדה התעופה "אופירה" ובמתקני הקשר של המרחב. שישה מטוסי "מיג" הופלו על ידי שני מטוסי "פאנטום" של חיל האוויר, שהמריאו לקראתם לפני הפצצת המסלול, ו"מיג" שביעי הופל באש הנ"מ של כלי השיט ובסיס חיל הים במפרץ שלמה.

- שני טילי "קלט" (בעלי 850 ק"ג חנ"ם) פגעו במתקני מכ"ם של חיל האוויר ב"צפרא" ושיתקו אותו. חמישה חיילי חיל האוויר נהרגו.
- 24 מסוקים הנחיתו כ- 540 לוחמי קומנדו מצריים לאורך חוף סיני של מפרץ סואץ. שמונה מהמסוקים, מסוג "מי-8", הופלו בעת הנחיתה על ידי מטוסי "מיראז" של חיל האוויר וכל לוחמי הקומנדו המצריים חוסלו או נשבו על ידי חטיבה 35, שהגיעה למרש"ל בדרכה לאזור התעלה, ועל ידי יחידות צה"ל שנמצאו במרחב.

הפעילות המצרית בים כללה:

- שני סטי"לים מצריים שיגרו ארבעה טילי "סטטיקס" נגד חמש נחתות שפטרלו בין שארם א-שייח לראס מוחמד. שני מטוסי ה"פאנטום" שהמריאו לקראתם עוד בטרם הגיעו לנקודת השיגור לא הצליחו לפגוע בהם ולעצור אותם. טילי ה"סטטיקס" שנורו החטיאו, הודות לפקודה מוקדמת שניתנה לספינותינו לבצע נוהל התחמקות מתורגל של נחיתה על הריפים.
- סירות גומי עם אנשי קומנדו מצריים ניסו לנחות בשארם א-שייח כדי להשתלט עליה. הן נהדפו על ידי שתי ספינות "דבור". ספינות ה"דבור" לא הצליחו להדביק את הסירות המצריות ולפגוע בהן בשל מגבלות מהירות.
- צוללת מצרית ירתה שלושה טורפדו לעבר מכלית ישראלית שהייתה בדרכה לאילת כשהיא מלאה בנפט. הצוללת החטיאה והמכלית הגיעה בשלום לאילת. כוחות ימיים מצריים ניסו להטיל מצור על אוניות סוחר ישראליות בים האדום. למרבה המזל, מכלית ישראלית שעברה במרחב הימי הזה, ומכלית אחרת שהייתה בדרכה מהמפרץ לאילת, לא נתקלו בכוחות המצריים והגיעו בשלום לאילת.
- מקשת מצרית מיקשה את מיצר ג'ובל בכניסה למפרץ סואץ. על מיקוש זה נודע לנו רק לאחר המלחמה. במהלך המלחמה עצמה הוא לא הפריע לנו בצאתנו או בכניסתנו למפרץ, מכיוון שהכשרנו מעבר חלופי במיצר מילאן שהיה קרוב לחוף סיני.

ביבשה נעשה ניסיון מצד המצרים להניע דרומה מאזור התעלה כוחות של הארמיה השלישית, בציר החוף לעבר מרש"ל. בהיעדר כיסוי אווירי, כתוצאה מהישארות סוללות ה"הוק" בראס סודר במקומן, הכוחות המצריים נבלמו. חטיבה 35, שהגיעה למרחב ויצאה לקראתם, הייתה חופשית לפעול נגדם, בהיותה תחת מטריית ההגנה של טילי ה"הוק" ומשחררת מאיום אווירי מצרי.

בערב הראשון למלחמה, שתי ספינות "דבור" שלנו תקפו בתוך מעגן מרסה ת'למת ופגעו בכוח החלוץ של הקומנדו הימי המצרי שעמד להוביל כוח מצרי, שמנה כ- 70 סירות דייג, כדי לפלוש לחוף סיני. כתוצאה מכך, שובשה היערכות המצרים לתמוך את ראש הגשר המוסק לאורך חוף סיני. בלילה השלישי הטביעו ספינות ה"דבור" ספינה מצרית מדגם "דה קסטרו" מול חוף ראס סודר, ובכך מנעו את סילוק טילי ה"הוק" שלנו משם. טילי ה"הוק" נותרו במקומם משך חמשת הימים הראשונים והקריטיים של המלחמה.

הוויכוח על דרכי הפעולה

המצב אליו נקלענו חייב אותנו למצוא בהקדם דרכים לא קונבנציונאליות כדי להתגונן ולהשתחרר מהלחץ המצרי. דרשתי להביא בהקדם את שייטת 13 לזירת ים-סוף ולהציב אותה תחת פיקודי. ואכן, לוחמי השייטת הגיעו לשארם א-שייח ביום השלישי למלחמה. הכרתי את רובם היטב, שהרי רק שנתיים קודם לכן עוד הייתי מפקדם.

עם כוח השייטת הגיע לשארם א-שייח גם מפקדה, סא"ל שאול זיו. הוא מינה את סרן אילן אגוזי לקצין הקישור והתכנון של השייטת ליד מפקדת זירת ים-סוף. יחד אתם ביקשו להגיע (בתפקידי עזר וייעוץ) אלוף (מיל") יוחאי בן-נון ואלוף (מיל") אברהם בוצר ("צ'יטה"), שניהם מפקדי חיל הים בעבר. הסכמתי לכך וכינסתי את כל הבאים, יחד עם מטה הזירה, וסקרתי בפניהם את האירועים שהתרחשו בשלושת ימי המלחמה הראשונים. הדגשתי, כי מגמת המצרים נראית ברורה – כיבוש שארם א-שייח ומרש"ל והשתלטות על המתקנים והאזורים החיוניים. הסברתי, כי יש צורך חיוני ודחוף לתקוף את מעגן ע'רדקה, כדי לרתק את המצרים להגנתו. הייתי איתן בדעתי, כי בלי תקיפת ע'רדקה נגזר על שארם א-שייח ומרש"ל ליפול בידי המצרים כפרי בשל.

בתגובה לדרישתי לתקוף את ע'רדקה אמר מפקד השייטת, כי הדבר הוא סיכון גדול מדי. חרף כל שהתרחש בזירה בשלושת ימי המלחמה, שהיו גורליים לדעתי, הוא לא ראה סיבה לשנות את עמדתו מאוגוסט, בעת הצגת התוכניות למפקד החיל. גם יוחאי בן-נון אמר דברים דומים לאלה של מפקד השייטת, ו"צ'יטה" אף היה קיצוני יותר כשהביע דעתו ש"ירדתי מהפסים" והוסיף שבכוונתו להציע למפקד חיל הים לא לאשר לי את הרעיון.

הייתי כנדהם. אמרתי ל"צ'יטה" שהמתנגדים אינם קוראים נכון את המפה ופועלים כאילו הייתה זאת המלחמה הקודמת. שאול זיו עזב את הישיבה, עלה לצפון, ויותר לא ראיתי עד סוף המלחמה.

יצאתי את משרדי בכעס וחיפשתי את סרן גדי קרול, שנשאר בשארם א-שייח כמפקד כוח הלוחמים. סיפרתי לו שאני בדרכי להתקשר למפקד חיל הים כדי שיאשר את התקיפה של השייטת בע'רדקה. הוספתי, ששאול זיו, מפקדו, התנגד למבצע ועלה צפונה, וכי אם הייתי יכול הייתי יוצא אישית עם הכוח לפשיטה, אך כמפקד הזירה לא אוכל לעשות זאת בזמן ובמצב הנוכחי. אמרתי לו שהמצרים מתכוונים לכבוש את מרש"ל וכי הם אינם רחוקים ממימוש הדבר. לכן, אין רגע יותר נכון מרגע זה, בו שייטת 13 יכולה להצדיק את קיומה. הבעתי בפני גדי את דעתי, שבהכירי אותו אני משוכנע שיוכל למלא את המשימה וכי יקל עלי לשכנע את מפקד החיל אם אומר לו שגדי מוכן לבצע אותה. אם גדי יגיד לי שלא יוכל לבצעה, נצטרך להרים ידיים.

גדי ידע היטב מהם הקשיים שעומדים בפניו. למרות זאת הוא אמר: "נעשה את זה!". טלפנתי למפקד חיל הים, ובמקומו ענה לי סגנו, תא"ל צבי תירוש ("הרשל"), שאמר שקיבל הנחיה ממפקד החיל שכל מה שאציע יש לאשר, אלא שעלי לזכור שלא יהיה לי כל סיוע אווירי.

יצאנו לדרך.

הקשיים בתקיפת ע'רדקה

המרחק בקו אווירי משארם א-שייח לע'רדקה הוא כ-100 ק"מ – מרחק גדול מאוד עבור הכלים הזעירים של השייטת של אותו הזמן, ובכלל זה גם עבור סירות הגומי סימן-5 וה"סנוניות". גם הניווט אל היעד היה בעייתי, בגלל היעדר אתרים או תמרורים לאורך הנתיב (למעט האי שדוואן, שנמצא במחצית הדרך, שממנו היינו צריכים להתרחק). לפיכך, היה עלינו להסתדר עם אמצעי ניווט פשוטים לכל אורך הנתיב.

קושי נוסף שעמד בפנינו היה הים, שבאזור זה הוא לרוב גלי. לכלים זעירים קשה להתמודד עם ים גלי. זאת ועוד, הגעת הלוחמים אל היעד וחזרה ממנו חייבה תובלה ושימוש בכלים העל-מימיים של שייטת 13. אלה עלולים היו להתגלות בדרך אל היעד, בתוכו או בנסיגה ממנו. עוד ניצב בפנינו הקושי, שבגלל אורך הנתיב היה צריך לעבור קטע מן הדרך באור יום (בדרך אל היעד או בחזרה ממנו), וכל זאת, מבלי שתהיה אפשרות לקבל סיוע אווירי או ימי.

לקשיים שנבעו ממיקומו של אתר ע'רדקה נוספו קשיים שנבעו מהמבנה וממערך ההגנה הפנימי שלו:

- הכניסה הראשית למעגן הייתה מצפון ליעד, כשלושה ק"מ מהמזח שליידו עגנו המטרות. דרך זו הייתה ארוכה עבור הצולל הרגלי. אם נבחר בסירה שתנוע מעל פני המים, היא תהייה חשופה במשך זמן רב לתצפית משני צידי הכניסה והמעגן.
- הכניסה הדרומית למעגן נמצאה כ-1.5 ק"מ מהמזח, אולם בשל היותה צרה ומכוסה בשוניות אלמוגים, הייתה סכנת התגלות של הצוללים העוברים דרכה, קל וחומר של סירות שינועו על פני השטח. הייתה גם סכנה שמדחפי הסירות ייפגעו במעבר זה משוניות האלמוגים ו"ייתקעו".
- מטעני עומק נגד צוללים נזרקו בתכיפות לאורך קו החוף, במיוחד ליד המזחים. (תצלום אויר - ע'רדקה – הרציף והמזחים)
- מימי המעגן – בהיותם מוגנים על ידי שרטון גיפטון – שקטים ושקופים עד לעומק ניכר. תופעה זו מגבירה את סכנת ההתגלות של גופים הנעים מעל למים ומתחתם על ידי תצפית מן החוף.
- ריפי אלמוגים משתרעים למרחק גדול מקו החוף (לעתים עד 1,000 מטרים). בעת הגאות הם מכוסים במים, המסתירים את גבולות הריף, וסירות עלולות להתחכך בריף או להיתקע בו.
- תותחים קלים ונק"ל רב היו פזורים בכל תחומי המעגן: בשתי גדותיו, על החוף, על שרטון הגיפטון, וכן על כלי השיט.
- מבנה המעגן, שצורתו מעין "צוואר בקבוק" ארוך וחשוף למשטר הרוחות הצפוניות הדומיננטיות, יוצר "אפקט נחיר", המאיץ את הזרמים בתוכו. הזרמים גם מושפעים מתנועות הגאות והשפל, המתחלפים כל כמה שעות, המקשים גם הם על תנועת שחיינים וצוללים.

למרות כל הקשיים, ידעתי מניסיון העבר במלחמת ההתשה, שאם נשכיל ליצור ולנצל את גורם ההפתעה, נצליח גם במקרה זה. ההלם והבלבול שייווצר במעגן כתוצאה ממכה מפתיעה יקהו את חושי האויב ויאטו את תגובתו. כתוצאה מההלם הוא יתעסק ב"ליקוק הפצעים", גם אם יהיו לו תנאים וסיכויים טובים לביצוע מרדף. תחת השפעת ההפתעה וההלם של האויב, נוכל לחמוק עם הכלים הקטנים והמהירים שלנו ולסגת מן היעד. בתדריכים חזרתי והדגשתי נקודה חשובה זו ללוחמים.

פעולה ראשונה בע'רדקה

לפעולה הראשונה נבחרו שני זוגות צוללים ועוד צולל עתודה (חלקם בשירות מילואים), שיובלו בשלוש סירות גומי "סימן-5". הם אמורים היו לחדור למעגן ע'רדקה ולהדביק מוקשי "עלוקה" לכלי השיט הצבאיים שיהיו במקום. עדיפות ניתנה לפגיעה בסטי"לים. כן ניתנה הוראה מפורשת לא לפגוע בכלים אזרחיים. בהנחיות צוין, כי על סירות הגומי להגיע לפתח המעגן, להיצמד לקו החוף המערבי ולהוריד את הצוללים בקרבת מחנה חיל הים המצרי שלא היה רחוק מאזור המזחים. בנקודה זו גם יש לאסוף אותם בתום הפעולה. נקבע, שסירת גומי נוספת תשמש עתודה טכנית ותימצא על סיפון אחת משתי ספינות ה"דבור", שייצמדו לראס מוחמד לאבטחה ולהתרעת מכ"ם.

למפקד הצוללים נקבע סרן גדי קרול ולמפקד סירות הגומי – רס"ן אלי מארק. סירה מס' 1 כללה את זוג הצוללים סרן גדי קרול וסמ"ר דן עוזיאלי ומפעיליה היו רס"ן אלי מארק, רס"ל (מיל") איתמר לוי וסמ"ר אודי גרוסמן. סירה מס' 2 כללה את זוג הצוללים סגן (מיל") אמנון שני וסמ"ר ירון מצליח. מפעילי הסירה היו רס"ל (מיל") דוד קליאוט וסמ"ר אורי שטיין. סירה מס' 3 כללה את צולל העתודה סמ"ר (מיל") אבינועם ברקין ומפעיליה היו סמ"ר יוסף גוזני וסמ"ר רן ניר. סירה מס' 4 כללה את העתודה הטכנית ונמצאה על גבי ספינת ה"דבור". מפעיליה היו סרן (מיל") ישראל דגאי וסמ"ר ראובן שפיצר.

הפעולה

ב-9 באוקטובר, בשעה 13:00, יצא הכוח לדרך. הים היה קשה. ליד ראס מוחמד בוצע ניסוי כלים והוחלפו המנועים ש"השתעלו" עם המנועים בסירת העתודה (תקלות במנועים חזרו גם בהמשך הדרך). בשעה 19:50 הגיע הכוח לקצה הצפוני של שרטון גיפטון, נע מערבה, לכיוון הריף שבקו החוף של ע'רדקה, ומשם המשיך דרומה, תוך "גירוד חוף". לצורה זו של התקדמות היו שלוש סיבות: כשהסירות נעות ב"גירוד חוף" הן פחות בולטות מאשר בתנועה מעל טבלת הריפים, כי הן מתמזגות עם קו החוף; הקרבה לחוף מקלה על ההתמצאות והזהיון; ההנחה הייתה שבקרבת החוף הזרמים יהיו חלשים יותר.

לאחר כשעתיים וחצי של תנועת התגנבות איטית לאורך החוף, בשעה 22:20, זיהו הלוחמים צלילת של ספינת טורפדו, וכן תנועה של אנשים על החוף. הם החלו להיערך להורדת הצוללים למים, ואף שקלו לרגע להורידם ליד הריף שמנגד – באי מינקר (1,200 מטרים מהמזח) – אך החליטו בכל זאת להעדיף את הקרבה לקו החוף, בעיקר בגלל החשש מזרמים. הם המשיכו באיטיות דרומה לאורך החוף, ואז התחככו המדחפים בסלעים והקימו רעש. במקביל, הבחינו הלוחמים בכלי שיט שנע מדרום, לעבר הכיוון שלהם. הם התחמקו ממנו באיטיות מזרחה וצפונה לעבר גיפטון, תוך מעקב אחר תנועתו, וכשהם נצמדים לתעלה שבין גיפטון למינקר. במקום זה הם שהו כשעה וחצי.

בשלב זה קיבלתי דיווח לחפ"ק על סט"ר החוסם את דרכם בכניסה למעגן ומונע מהם להגיע לנקודת הטבילה. הודעתי להם, שאם עד 02:00 לא יסתלק הסט"ר, עליהם לחזור לשארם א-שייח. השיקולים שליוו אותי בהחלטה זו היו:

- הכוח כבר היה בפיגור של כשעתיים, דהיינו, טווח השחייה והצלילה ממקום הימצאותם של הלוחמים אל המטרה לא יאפשר נסיגה ואיסוף בחשיכה.
- הכוח המתין כשהמנועים פועלים. שהות נוספת לאחר השעה האמורה הייתה מובילה לכך שכמות הדלק בסירות לא תספיק לנסיגה עד שארם א-שייח (בדיעבד גם התברר שנותרו להם ארבעה מיכלי דלק בלבד).

ואכן, עם הגיע הכוח למרחק של עשרה ק"מ דרומית לראס מוחמד, נגמר הדלק בסירות. הוריתי לקדם אליהם את ספינת ה"דבור", כשעליה סירת העתודה, שאמורה הייתה לתדלק אותם ולאפשר להם להגיע לשארם א-שייח. ב- 08:30 למחרת, כעבור כ- 20 שעות של שהייה בים, הגיעו הלוחמים בחזרה לשארם א-שייח.

בתום הפעולה העיר לי מפקד חיל הים, על כי הוצאתי ספינת "דבור" אל תחום האמ"ט הימי וסיכנתי אותה. על כך הגבתי: "לא יעלה על הדעת להפקיר את הלוחמים שנותרו בלא דלק!"

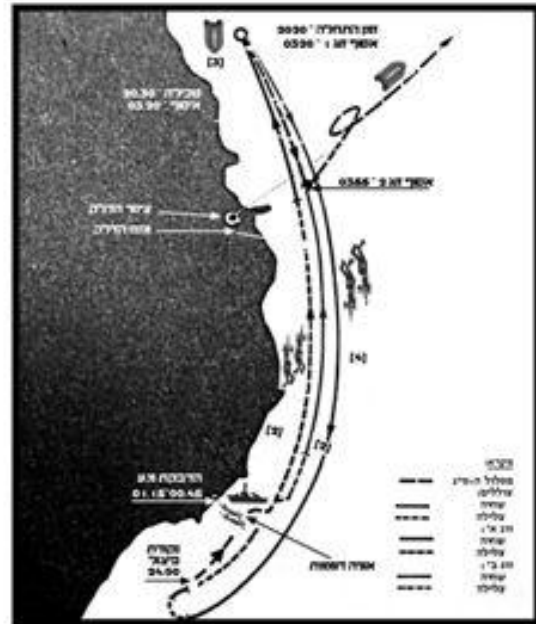
תחקיר הפעולה הראשונה בע'רדקה הוביל אותנו למסקנות הבאות:

- הוכח, שניתן להגיע אל היעד וחזרה, בתוך תחום האמ"ט, מבלי להתגלות, ולנווט בו בביטחון.
- הוברר, על פי בדיקה חוזרת בתצלומי אוויר ובמפה, שהכוח חדר עם סירות הגומי אף יותר משתוכן, וכי ניתן היה להטביל את הצוללים – דבר המעיד על ערנות נמוכה של האויב ביעד.
- היה ברור שהמצרים לא היו מודעים כלל לעובדה שהיינו ביעד, ומכאן שלא איבדנו את ההפתעה.
- למרות היתרון שנוצר מהכרת היעד, יש עדיין להעמיק את לימודו ולשפר את הכנת הסירות.

כלקח עיקרי נוסף הוחלט לצאת מייד (כעבור יממה) לביצוע חוזר, עם שני זוגות צוללים בלבד, ולייעד את הסירה השלישית להובלת מיכלי דלק נוספים בלבד. הוחלט גם להוריד "סנוניות" לזירה.

פעולה שנייה בע'רדקה

שיטת 13 בע'רדקה במלחמת יזהכ"פ - "אגבית 11" תקיפה שניה [ליל 11 - 12 אוק'] - צוללים הפתעה במקום ובעיטה

כפי שהוחלט, התקיפה השנייה בע'רדקה התבצעה מיד לאחר הראשונה. גם השיטה חזרה על עצמה. ה"סנוניות", שיועדו להגיע לשארם א-שייח, טרם הגיעו לזירה, ולכן הוחלט להיעזר בהן בשלב החילוץ, אם יספיקו להגיע עד אז.

הרכב הפיקוד והלוחמים כמעט ולא השתנה, חוץ מאשר זוג הצוללים השני, שהיו הפעם אבינועם ברקין ומאיר לוי. מפעילי סירת המכלית היו סרן (מיל") ישראל דגאי ורס"ל (מיל") דוד קליאוט. שתי "סנוניות" חילוץ, שהגיעו לשארם א-שייח מאוחר יותר, היו בפיקודו של סגן מפקד שיטת 13, רס"ן גדי שפי. לכוננות חילוץ הליקופטר נבחר לוחם ותיק, רס"ל (מיל") איתמר לוי, שהוצב בשדה התעופה "אופירה". נקבע שחילוץ כזה יופעל אך ורק מחוץ לתחום קשת האמ"ט האווירי.

תנועת הכוח אל היעד

המבצע החל ב- 11 באוקטובר, בשעה 14:00. ספינת "דבור" ליוותה את סירות הגומי והלוחמים עד נקודת הפיצול בראס מוחמד. בשל מצב הים הנוח והיעדר תקלות במנועים, הם הקדימו את לוח הזמנים המתוכנן בשעה וחצי, והגיעו ליעדם בשעה 15:00. מכאן ואילך הם האטו את התקדמותם, כדי לא להגיע קרוב ליעד באור יום. בשעה 18:10 הגיע הכוח לנקודה שמדרום-מזרח לשדוואן, שנמצאה מעבר לטווח המכ"ם שעל האי. ממנה הם פנו מערבה בכיוון ישיר לריף של ע'רדקה. בקטע זה תודלקו סירות הגומי בעזרת הסירה ששימשה כמכלית. משם הן פנו דרומה, תוך "גירוד חוף", עד לזיהוי "מזח הדלק" ביעד.

בשעה 20:30 הגיע שלב הטבילה במים. הלוחמים ירדו מן הסירות למים במרחק של 500 מטרים צפונית לנקודה המתוכננת. הם החליטו על כך משום שהקדימו את לוח הזמנים בכמחצית השעה, ומכיוון שהיה בכך כדי להקטין את סיכויי ההתגלות נוכח הירח המלא או הסתבכות בריפים. כשהצוללים עזבו, התקרבו סירות הגומי עד כ- 250 מטרים מהחוף, כדי לא לבלוט, ועגנו מול מחנה חיל הים המצרי. הכוח בסירות נערך לניתוק מידי. התקדמות הצוללים התנהלה תוך שחייה איטית, בשל הזרמים והדף פצצות העומק שנזרקו כל דקה עד שתיים. בהתקדמותם לא הבחינו הצוללים כי הם חלפו כבר על פני המעגן, והיה עליהם "לשבור" לכיוון החוף בצלילה פלגתית ו"לגרד" שוב בצלילה חזרה צפונה.

שעתיים לאחר הטבילה במים, ב- 23:30, עלו ארבעת הלוחמים, בפיקודו של גדי קרול, אל פני המים והמשיכו בשחייה, תוך "גירוד חוף" צפונה, עד הגיעם סמוך למוקד הפיצוצים. הם הבחינו בכלי שיט והבינו שהם קרובים למזח ולמטרות. חצי שעה לאחר מכן, ב- 24:00, הורה גדי קרול לזוג מס' 2 להתכונן לתקיפת המטרות הצמודות למזח הדרומי והזהיר שיש לפגוע במטרות צבאיות בלבד.

הצוללים התפצלו לשני זוגות: הזוג הראשון – סרן גדי קרול וסמ"ר דן עוזיאלי – צללו צפונה ומזרחה, במגמה להגיע אל המטרות שבמזח הדרומי, מכיוון מזרח. הם התקדמו למטרות בתוואי ניצב למזח. כעבור עשר דקות של צלילה הם עלו על פני המים וזיהו מספר סירות דייג ואונייה גדולה וחשוכה. הם צללו אליה, והמשיכו לצלול לאורכה עד לחרטום. כאן, בחסות האונייה, הם עלו לפני המים בצמוד לאונייה וצפו ממנה, במשך כעשר דקות. כל אותו זמן נשמעו פיצוצים של פצצות עומק והורגש הדף קשה. משלא איתרו את המטרה, החליט גדי לצלול לעבר המקום בו צפיפות הפיצוצים הייתה הגדולה ביותר, בהנחה ששם עשויה להימצא המטרה. בדרך עלה גדי להצצה במרכז המעגן, ובהפסקה הקלה שבין סדרות הפיצוצים זיהו הוא ועוזיאלי כלי שיט, שלהערכתם היה סטי"ל או סט"ר, וצללו אליו. כשהגיעו אל מתחת לכלי הם זיהו אותו בוודאות כסטי"ל – לפי ארבעת הצירים שמתחת לירכתי. בתחילה הם התקשו במקצת בהדבקות המוקשים לסטי"ל, אך לבסוף הם הצמידו אליו ארבעה מוקשי "עלוקה" ומנגנוני "א-הורדה". פעולת ההצמדה הסתיימה בשעה 01:15. מכיוון שהם לא זיהו מטרות נוספות, ובשל העובדה שלוח הזמנים התקצר ונעשה דחוק, הם נאלצו לחזור לסירות. בדרך הם נתקלו במספר רב של פיצוצי מטענים שהושלכו מתוך סירת הגומי המצרית שנעה במעגן. התעורר אצלם חשש שמא הם התגלו, ולכן הם צללו לעומק רב – צעד מסוכן כשלעצמו. לאחר מכן הם המשיכו לנוע צפונה במשך כ- 50 דקות, עד הגיעם אל אזור "מזח הדלק". בשעה 02:00 דיווח גדי על גמר צלילה, ובשעה 03:20 חברו זוג הצוללים אל סירת הגומי, כשהם באפיסת כוחות.

הזוג השני – סמ"ר (מיל") אבינועם ברקין וסמ"ר מאיר לוי – צללו, לאחר הפיצול בין הזוגות, במשך כחצי שעה, לכיוון המזח הדרומי. כאן הם גילו מספר סירות דייג לאורך המזח, אך לא זיהו מטרה צבאית. תוך צלילה בין מטענים שהתפוצצו במים, התנפחה לפתע חגורת ההצלה של מאיר – אולי בשל תנועה בלתי רצונית – ונבצר ממנו להמשיך לצלול. במקביל, הבחינו אבינועם ומאיר בסירת הגומי המצרית שהשליכה את המטענים והחליטו להתרחק אל מחוץ למעגן ולחבור אל סירות הגומי

שחיכו כדי לאסוף אותם. באותו שלב, שלוש הסירות זוג הצוללים בפיקודו של גדי קרול כבר הגיעו למקום האיסוף, והמתינו לאבינועם ומאיר – שעדיין לא הגיעו.

בשעה 03:40 נראה הנצנץ של "הזוג האובד", ובה בשעה הבחינו האנשים בסירות בהתרוצצות של אנשים על החוף. הדבר עורר אצלם חשד שהמצרים גילו משהו. כתוצאה מכך הרימו הסירות עוגן והתרחקו בחתירה, למרחק של כ- 1,000 מטרים מן החוף. אז הן התניעו מנועים ונעו דרומה לתוך המעגן, כדי לאסוף את אבינועם ומאיר. אלה נמצאו במרחק של כ- 40 מטרים מראש "מזח הדלק" ונאספו אל הסירות בשארית כוחם. שלוש סירות הגומי הגבירו מהירות (דבר שכנראה עורר רעש) ופנו לעבר גיפטון, ואז נפתחה עליהן אש חזקה מכיוון החוף. הן זינקו והאיצו את יציאתן אל מחוץ למעגן. משהתרחקו כ- 1,000 מטרים נוספים, פסקה האש מהחוף. בנקודה זו, בגלל תקלה במנוע אחד, החל פיגור בהתקדמות הסירה של סמ"ר יוסף גוזני וסמ"ר רן ניר, והיא נאלצה להישאר מאחור מבלי שהצליחו להתניעה. שתי הסירות האחרות שהבחינו בכך סבו על עקבותיהן, חזרו לכיוון הנמל וחברו אל סירת הגומי השלישית בניסיון להתניע אותה. ניסיון זה לא צלח, והן העבירו במהירות את האנשים אליהן, נטשו את הסירה המפגרת והמשיכו בדרכן חזרה לשארם א-שייח.

בשלב זה הגיע לחפ"ק דיווח מרס"ן אלי מארק על היתקלות, מבלי לציין פרטים. אלי ביקש בדיווח, בטון שנשמע מבוהל, להכין סיוע אווירי. למרות שהיו לנו בשטח שתי "סנוניות" בפיקוד סגן מפקד השייטת והן יכלו לסייע לו, אילו היה בכך צורך, בקשתי את הסיוע המבוקש, ומטוסי חיל האוויר המריאו והפעילו הנרה – מחוץ לאמ"ט, כמובן – לשם הסחה. לא רציתי לשבור "דממת אלחוט" והמתנתי בסבלנות לדיווח נוסף. משחלפו כ- 20 דקות, ועדיין לא התקבל כל שדר, התקשרתי מיוזמתי למארק. לשאלתי הוא השיב שכל הכוח נמצא בדרכו חזרה, כי אינו תחת לחץ של מרדף או של אש, וכי הודבקו מוקשים בסטי"ל מצרי אחד.

בשעה 06:00 נפגשו כוח הצוללים וסירות הגומי עם ה"סנוניות". הם המשיכו להתקדם ללא סיוע וב- 08:30 חזרו כולם לשארם א-שייח.

הפעולה בע'רדקה הביאה להטבעת סטי"ל מצרי שהתפוצץ ושקע. גופו, שהיה עשוי עץ, גרם לכך שחרטומו נותר לבצבץ מחוץ למים. כוחותינו חזרו מהמשימה בשלום, הודות לגורם ההפתעה שהופעל על האויב הן במקום והן בשיטה. הביצוע של גדי קרול היה למופת וראוי לכל שבח. לימים הוא עוטר ב"אות העוז" – עיטורו השני לאחר "אות המופת" שהוענק לו על הפשיטה על האי גרין.

**פעולות שייטת 13 בע'רדקה במלחמת יוהכ"פ
סמ"ל האיוב הראשון שטובע באמצעות מוקשי עלוקה**

גדי קרול - מפקד הצוללים שטיבע את הסמ"ל

בליל 11 - 12 באוקטובר, במקביל לתקיפה השנייה בע'רדקה, נעשה ניסיון פשיטה מצרי נוסף על שארם א-שייח, באמצעות ארבע סירות גומי שירו פצצות אר-פי-ג'. המצרים נהדפו על ידי ספינות "דבור", עוד בטרם הספיקו לרדת לחוף, אך לספינות ה"דבור" לא הייתה המהירות הדרושה כדי ליירט את הספינות המצריות. זמן קצר לאחר מכן, לפי המשוער ב- 12 - 13 באוקטובר, מוקש שטח הים מול א-טור, בין שדה הנפט מורגאן לבין החוף. כוחותינו לא נפגעו מהמוקשים, ככל הנראה בגלל דלילות שדה המוקשים במקום.

ב- 14 באוקטובר החל נוהל קרב להפעלת מבצע "אור ירוק" – מבצע הנחתת אוגדת שריון. למחרת, בשעות הערב, שיגרו שני סטי"לים מצריים, מקרבת האי שדוואן, ארבעה טילים לעבר מחזירי הד מכ"ם שאנו תקענו על הריף לפני המלחמה, לסימון מעבר מילאן. ככל הנראה, מחזירי ההד נתפשו על ידיהם ככלי שיט. הירי העיד כי איום הטילים על פתח המפרץ היה עדיין בתוקפו. משמעות הירי ומכלול האירועים שהתרחשו בימים שקדמו לו הייתה שטרם הושג חופש הפעולה המצופה והדרוש לביצוע "אור ירוק". בסופו של דבר בוטל המבצע.

ב- 18 באוקטובר, לראשונה מאז פרצה המלחמה, הגיע מפקד חיל הים לזירה. ניצלתי את בואו כדי לשכנע אותו בצורך לבצע תקיפה נוספת בע'רדקה, כדי להעצים את ההישג הראשון. גם ירי הטילים המצריים בפתח מפרץ סואץ שכנע אותי לעשות זאת. חשבת שהפעם נוכל להפגיע את האיוב

באמצעי ובעיתוי, ועל כן הצעתי לפעול באמצעות "פצחנים" – סירות נפץ חדשות ששייטת 13 הורידה לשארם א-שייח.

ה"פצחן" היה מבוסס על גוף של "סנונית" שבחרטומו הותקן מטען של 270 ק"ג חנ"ם. מפעיל ה"פצחן" היה מסתער לעבר המטרה, ננעל עליה ונפלט לאחור באמצעות מנגנון שהחליק על מסילה שהייתה מורכבת בסיפון הירכתיים. המפעיל נשאר לצוף במושב שלו על פני המים, בעוד שהסירה עצמה המשיכה לרוץ לעבר המטרה והתפוצצה עליה. פיתוח ה"פצחן" החל עוד בהיותי מפקד שייטת 13. תכנון הסירה ובנייתה נעשו על ידי שני מהנדסים בשייטת – מיכאל אברהם ודני רז. החל מתחילת המלחמה עסק הצוות הטכני של השייטת באינטנסיביות בהשמשת ה"פצחנים".

מפקד חיל הים גרס שה"פצחנים" מהווים מערכת חדשה שטרם הוכרזה כמבצעית. אני הדגשתי בפניו שגם אם ה"פצחנים" יחטיאו את הסטי"לים המצריים, המטרה שלנו תושג, כי חשוב לנו הפעם לבצע פיצוץ בתוך המעגן המצרי. כתוצאה מפיצוץ כזה בתוך המעגן ייווצר אפקט מצטבר, שיגביר את הלחץ על האויב להתרכז בהגנת עצמו. כך ירווח לנו בפתח המפרץ. ואכן, מטרת הפעולה הוגדרה על פי כוונה זו, ומפקד חיל הים אישר את ביצועה. יחד עם זאת, הוא הוסיף תנאי מסייג, לפיו יש לתקוף במעגן ע'רדקה רק אם יהיו בתוכו סטי"לים.

תקיפה שלישית בע'רדקה

**שׂיטת 13 בע'רדקה במלחמת יוהכ"פ -
"מגבית 15" תקיפה שלישית [ליל 19 - 20 אוק' 73]**

"פצחון"

ה"פצחנים", שהיו עתה אמצעי התקיפה שנועד להשתתף במבצע השלישי בע'רדקה, הגיעו לשארם א-שייח ב-17 באוקטובר, שם הם הוכנו והורצו להפעלה מבצעית על ידי הלוחמים. עוד קודם לכן, מתחילת המלחמה, עסק הצוות הטכני של השייטת בהשמתם.

ב-18 - 19 באוקטובר בוצע "תרגיל על מודל". התרגיל החל ב-22:30 והסתיים למחרת בבוקר ב-05:15. הייתה זו הפעם הראשונה שתורגל "מודל" עם סירה מדגם "פצחן". בסיכום התרגיל נקבעו עיקרי טכניקת הפעולה:

- לפני הסתערותו של מפעיל ה"פצחן" לעבר המטרה תופעל רקטה ידנית מ"סנונית" האם. שיגור הרקטה יעשה בטווח של 300 - 400 מטרים מהמזח, במטרה להביא לפתיחתה מעל המטרה ולהניר אותה. זאת, מכיוון שהמטרה הצפויה להיצמד למזח תהייה באזור חשוך.
- "סנונית" האם תהייה זו שתנתב ותוביל את סירת "הפצחן" אל מול המטרה. היא תניר את המטרה, תכוון את ה"פצחן", תפנה את הנתיב, ואז מפעיל "הפצחן" ימשיך ויינעל על המטרה. כשהוא יימצא כ-100 מטרים לפני המטרה, הוא יפלוט את עצמו דרך סיפון הירכתיים לאחור. שם יפתח מצנח שיעצור את המושב מלנוע קדימה בעוד שהסירה תשתחרר לרוץ אל מטרתה. לאחר ההיפלטות, ובעודו יושב על "כסא המפלט", ייאסף המפעיל על ידי "סנונית" האם. איסוף הלוחם שנפלט יתבצע בהתאם לשיקולים בשטח – קודם שיתרחש הפיצוץ במטרה או לאחריו.

ב-19 באוקטובר בבוקר הוצגה לי תוכנית הפעולה ואישרתי אותה. הוחלט, כי בגלל מגבלות התנועה והתמרון, ובשל סכנת ההתגלות בכניסה מדרום, גם הפעם תהייה החדירה לתוך המעגן מצפון. שעת ה-"ש" ביעד נקבעה לשעת בוקר מוקדמת.

במהלך היום נערכו ההכנות, וכן התקיים ביקור קצר של מפקד חיל הים אצל לוחמי השייטת. הוא בדק את מוכנות ה"פצחנים", את מידת הכרת היעד על ידי הלוחמים ואת מצבת כלי השיט של האויב הצפויים להימצא במעגן. ממקורות מודיעין נמסר לנו, שסט"לים מצריים אכן נמצאו במעגן.

בשעה 19:30 בוצע במשרדי תדריך אחרון למבצע ובשעה 22:30 יצא הכוח אל היעד.

בראש הכוח עמד סגן מפקד השייטת, רס"ן גדי שפי. מלבדו מנה הכוח:

- "פצחן" מס' 1 – מאויש על ידי רס"ל (מיל) ידידיה ("דידי") יערי, שהחלים מפציעתו הקשה באי גרין, השתחרר והגיע זה עתה מהולנד.
- "פצחן" מס' 2 – מאויש על ידי רס"ל (מיל) יאיר מיכאלי.
- "סנונית" אם מס' 1 – מאוישת על ידי רס"ן גדי שפי (מפקד), רס"ן אלי מארק, רס"ל (מיל) איתמר לוי, סמ"ר יוסף גוזני וסמ"ר אורי שטיין (מפעיל אר-פי-ג'י).
- "סנונית" אם מס' 2 – מאוישת על ידי אמנון שני (מפקד), דוד מרכוס, אהוד גרוסמן ודני איתן (מפעיל אר-פי-ג'י).
- "סנונית" אם חילוץ (בראס מוחמד) – מאוישת על ידי סרן גדי קרול (מפקד), סרן

(מיל") ישראל דגאי ורס"ל (מיל") דוד קליאוט.

• מסוק החילוץ (מחוץ לאמ"ט) – מאויש על ידי משה דותן וג'ורא גוטסמן.

¹ רס"ן גדי שפי, סגן מפקד השייטת, וכן רס"ל (מיל") ידידיה ("דידי") יערי ורס"ל (מיל") יאיר מיכאלי היו מוותיקי יחידת הסירות בשייטת, שהתאמנו בעבר בהפעלת סירות נפץ. הפעם האחרונה שבה הופעלו בשייטת סירות כאלו הייתה ביולי 1969, במסגרת ההכנות והניסויים לקראת הפשיטה על האי גרין (הרעיון להפעילן באי גרין קדם לרעיון הצבת חוליית הרתק שהובאה לתמרור הימי ב"חזיר"). מאז, הוחל בפיתוח הסירות החדשות מדגם "פצחן", וזאת בשל הגוף האמין והכשיר לתנועה בים סוער של ה"סנונית".

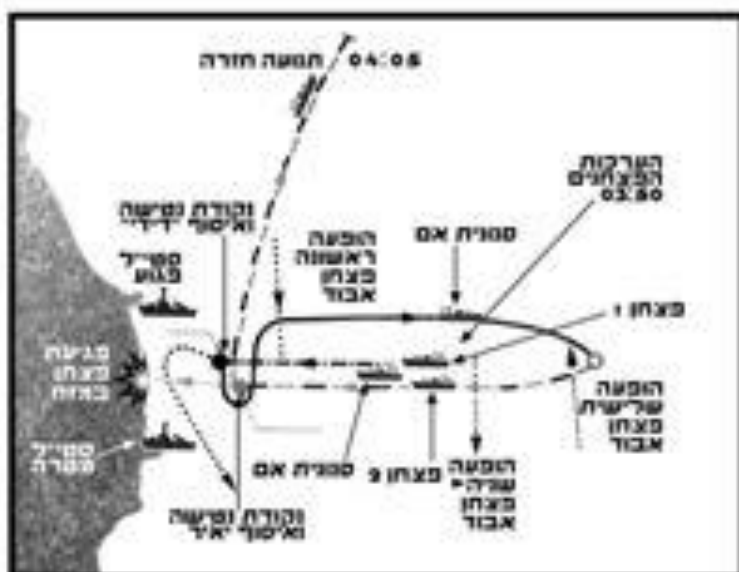
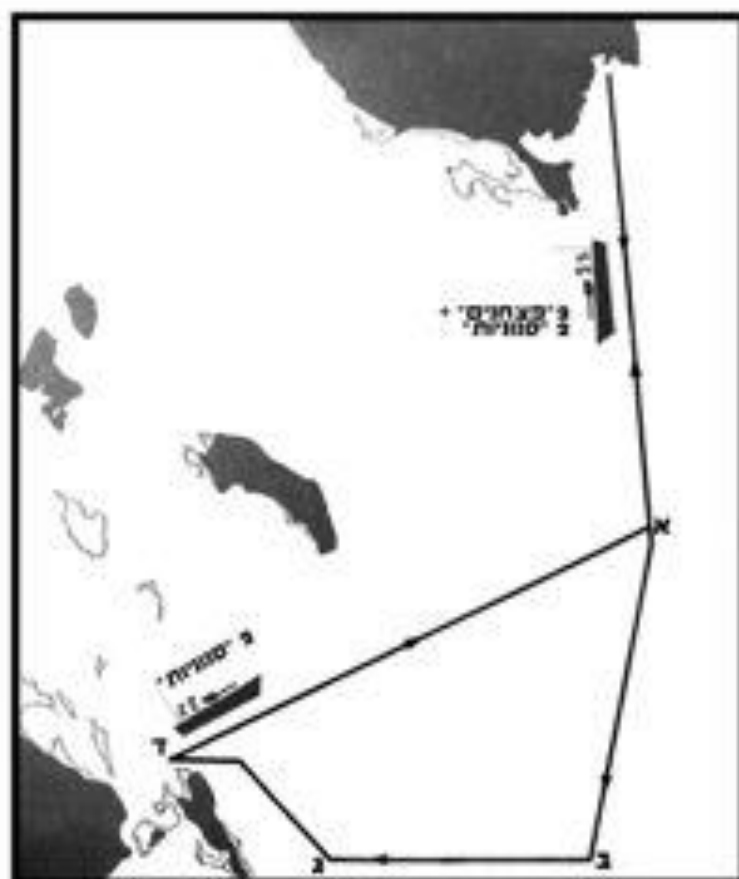
התנועה אל היעד נעשתה בים קשה, עם גלים ורוח חזקים. מפעילי ה"פצחנים" היו חשופים – בגלל הישיבה המוגבהת – לנתזי הים וסבלו מצריבות בעיניהם. בנוסף לכך, הם הספיקו לצבור כ- 30 שעות של חוסר שינה, במסגרת ההכנות למבצע, שכללו את "תרגיל המודל". עם זאת, הודות למכ"ם שהותקן ב"סנונית" האם, ונוכח העובדה שחלק ניכר מהלוחמים כבר הספיק להיות ביעד בשתי הפעולות הקודמות, הניווט ליעד היה פשוט יותר.

הפעולה ביעד

הכניסה ליעד התבצעה לאורך הריפים, אשר נראו בברור בשל השפל. לאחר תנועה במבנה טורי, עד סמוך לאי מינקר, התייצבו הסירות, בשעה 03:50, בנקודה הנמצאת כ- 300 מטרים מהרציף. גדי שפי זיהה בברור, במשקפת ראיית לילה, אונייה רגילה ושתי סירות דייגים הקשורות לצד המזח הדרומי. בצפון הרציף זוהה הסטי"ל הפגוע השקוע בירכתיו, כשחרטומו פונה צפונה. סטי"ל נוסף זוהה על ידי גדי כשהוא קשור לרציף, כ- 60 - 70 מטרים דרומה לו, וסומן על ידיו כמטרת התקיפה. על הרציף בין שני הסטי"לים נמצאו ארבע או חמש משאיות, וחיילים רבים הסתובבו לידן. במעגן נשמעו פיצוצים רבים של מטעני עומק שהושלכו למים.

בשל טעות מצערת, ובמידת-מה גורלית, לא נתן גדי למפעילי ה"פצחנים" להשקיף במשקפת ה-א"א כדי לזהות בוודאות את סטי"ל המטרה. במקום זאת הוא סימן ל"דידי" ביד את הכיוון למטרה, אך "דידי", שנמצא ב"פצחן" מס' 1, וגם יאיר, שעמד עם "פצחן" מס' 2 לידו, לא הצליחו לזהותה. גדי צעק לעבר "דידי" לרוץ אחריו ו"דידי" הסתער לעבר המזח, בעוד ש"פצחן" מס' 2 ו"סנונית" אם מס' 2 נותרו להמתין במקום. "סנונית" האם של גדי ירתה רקטת תאורה, אך זו נפלה למים בין סירתו של "דידי" לבין הרציף, ו"דידי", שעדיין לא זיהה את המטרה, מצא את עצמו קרוב מדי למזח מכדי להיפלט. הוא סב על עקבותיו בכוונה לחזור ולהסתער בשנית. בינתיים, בעקבות הרקטה שנורתה, נפתחה אש חזקה מהחוף וממקורות רבים אחרים.

**שייטת 31 בערדקה במלחמת יזהכ"פ - "מגבית 15"
תקיפה שלישית [ליל 19 - 20 אוקי 73] - "פצחונים"
הפתעה באמצעי ובעיתי**

גם עתה, בעמדו להסתער בשנית, לא ראה "דידי" כל מטרה וביקש להפעיל רקטה נוספת. הוא המשיך להתקדם מבלי להמתין, ואז התפוצצה הרקטה בינו לבין הרציף והוא שוב לא הבחין במטרה כלשהי. אי לכך, החליט "דידי" לפגוע בקצה הדרומי של המזח בהנחה שהפיצוץ רב-העוצמה יפגע בכל דבר הנמצא בסביבתו. "דידי" נעל את ה"פצחן" לכיוון שתכנן ופלט את עצמו. אחרי 100 מטרים נראה לפתע ה"פצחן" סוטה שמאלה, עובר לפני קצה המזח ונעלם. "דידי" נאסף על ידי "סנונית" האם של גדי ואז חלף "הפצחן המשתולל" כעשרה מטרים בלבד ממקום עמידתם, כשהם חשופים לאש חזקה מהחוף.

יאיר, ב"פצחן" מס' 2, צפה, יחד עם "סנונית" האם השנייה, בהתקפה של "דידי", אך טרם זיהה מטרה. הוא זז מעט הצידה כדי להימנע מפגיעה ב"דידי" על נתיב הסתערותו וכדי לחמוק מן האש שכוננה אליו מן החוף. הוא זיהה את הסטי"ל השקוע, ואז, ממש באותו הרגע, חלף "הפצחן הסוטה" גם בקרבתו.

גדי שפי, שאסף בינתיים את "דידי", חבר עתה אל יאיר. על פי הוראתו החל יאיר להסתער. גם הוא לא ראה את סטי"ל המטרה, ואמר זאת לגדי, אך גדי הורה לו לנסוע במקביל אליו והבטיח לתת לו תאורה. יאיר הפעיל את המנגנונים והחל להסתער. התאורה שגדי שיגר צנחה כ- 250 מטרים מהמזח, ומייד הפכה לנקודת מיכון של אש, שנורתה משלושה כלים מהחוף. יאיר שבר שמאלה כדי לחמוק מהאש, חש פגיעה בחרטום ובריכתיים, והתיישר מול קו האש והאזור הדרומי של הרציף. במרחק של כ- 100 מטרים מהמזח פלט יאיר את עצמו מתוך ה"פצחן" כשהוא מבחין במזח, אך לא בסטי"ל המטרה. ה"פצחן" התפוצץ על המזח. האש מכיוון המזח פסקה, ואז ירה גדי רקטה נוספת שחשפה את יאיר לאש קרובה מהמזח. כשדעכה התאורה, ניגש גדי אל יאיר, אסף אותו לסירתו ויחד עם כל הכוח הם פנו צפונה אל פתח המעגן. כשהתרחקו מאזור המזח כמייל אחד צפונה, הם שמעו ואף ראו, באזור שבין מינקר למזח, פיצוץ גדול של "הפצחן שסטה".

מאז צאתם את המעגן נמשכו האש והתאורה כ- 15 - 20 דקות. בשלב זה החלו תקלות לסירוגין במנועי ה"סנוניות", והן גררו זו את זו. ב- 09:00 הגיעו הלוחמים לשארם א-שייח.

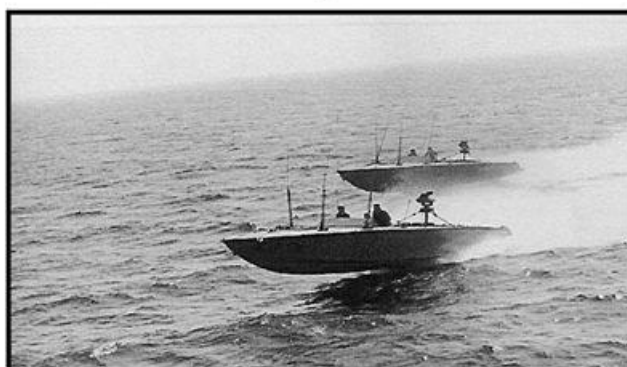
הפעולה הסתיימה מבלי שסטי"ל האויב הושמד, למרות שהוא נפגע מרסיסים. עם זאת, המזח נפגע ונהרס. יתכן שתצפית של מפעילי ה"פצחנים" באמצעי ראיית לילה, לפני ההסתערות, הייתה מביאה לפגיעה בסטי"ל. בכל מקרה, דבקות הלוחמים במשימה ותעוזתם ראויות לשבח!

הלוחמים חזרו מאוכזבים, אך מנקודת ראותי כמפקד הזירה, המטרה העיקרית, כפי שגם הוגדרה מראש, הושגה – גם אם סטי"לים לא הושמדו, אלא "רק" מזח. האזנות המודיעין לתשדורות האויב הצביעו על כך שהמצרים היו מבוהלים, רדפו אחר "רוחות רפאים" ועמלו לתגבר את הגנת המעגן.

תקיפה רביעית בע'רדקה

**שייטת 13 בע'רדקה במלחמת יוהכ"פ - "מגבית 16
תקיפה רביעית [ליל 21 - 22 אוק' 73] - "סנונית נשק"**

**[רקמות נגד טנקים י.ל.א.ו.]
הפתעה בשיטה, באמצעי ובעיתי**

עם חזרת הלוחמים לשארם א-שייח מהתקיפה בע'רדקה הודענו להם כי עליהם לעלות חזרה לצפון. סמוך לצהריים של ה-20 באוקטובר, בהיותם על כבש המטוס, התקשר אלי מפקד חיל הים והודיע לי שמבצע "אור ירוק" עלה שוב על הפרק וכי לקראתו יש לחזור ולתקוף את ע'רדקה. הייתה זו הפעם הראשונה שהיוזמה לפעולה בע'רדקה באה מצד מפקד החיל. "ביני" תלם הוסיף שבאותו היום הגיעו ברכבת האווירית מארצות הברית רקטות נ"ט מדגם "לאו", וכי הוא רוצה שהשייטת תחדור עם "סנונית" לע'רדקה ותשמיד סטי"ל באמצעות רקטות אלו. "ביני" הבטיח שלמחרת בבוקר יגיעו אלינו, לשארם א-שייח, 20 רקטות עם מדריכים, שילמדו אותנו להשתמש בהן.

עניתי למפקד חיל הים כי אם המבצע הנוסף בע'רדקה חיוני להשגת חופש פעולה לביצוע "אור ירוק" אנו נבצע אותו, אך הוספתי, כי להערכתי, הסיכויים להצליח בשיטה המוצעת על ידו נמוכים מאוד, ולכן אני חייב לפקד אישית על הפעולה ולהימצא עם הכוח ביעד. "ביני" אישר מייד את בקשתי.

הזדרזנו "לשלוף" את הלוחמים מהמטוס ולהחזירם לשארם א-שייח. כשהם הגיעו לשם, הם נראו כמוכי תדהמה והתקשו להאמין לדברים שסיפרתי להם על כוונת הפיקוד. קראתי לגדי שפי והודעת לו על הפעולה ומטרתה, על השיטה והמועד לביצוע, וכי אני מתכוון לצאת ליעד עם הלוחמים בתור מפקד הפעולה. בקשתי ממנו שיביא זאת לידיעתם. כדי שגדי, שהיה סגני בשייטת 13, לא יחוש שאני מפקפק ביכולת הפיקודית שלו, הבהרתי לו שהחלוקה בינינו תהיה שאני אפקד על הפעולה והוא יהיה

מפקד הכוח. הוספתי, כי הסיטואציה ביעד ושיטת הפעולה המוכתבת הן קריטיות ומחייבות תגובות והחלטות מיידיות. לפיכך, במקום שאתן לו הוראות מהחפ"ק בשארם א-שייח, אתן לו הוראות מתוך ה"סנונית". אני אנהל את המדיניות ואהיה אחראי להחלטות, כפי שהייתי עושה לו הייתי בחפ"ק, ואילו הוא יפקד על הכוח.

החלטתי לצאת לים ולחדור לתוך היעד יחד עם הלוחמים נבעה, בראש וראשונה, מסיבה מוראלית. היה עלי לפוגג את התחושה ש"שולחים אותם להתאבד". כמי שיזם שלוש פעמים את שליחת הלוחמים ליעד זה, חשתי אחריות עמוקה לביטחונם ורציתי להיות אתם. ולבסוף, הודות לניסיוני האישי, וכמי שהכיר היטב את רובם ופיקד עליהם – עד לפני שנתיים - כמפקד שייטת 13, ראיתי זאת כחיוני שאצא עם הלוחמים ואפקד על הפעולה, במיוחד כשהפעם המצב היה עדין ורגיש מתמיד.

גדי שפי הבין את עמדתי ושיקולי וקיבל אותם. הוא ביקש לאפשר לאנשים, שרק באותו בוקר חזרו מהפעולה, לנוח ולישון לילה אחד. אשרתי לו, כמובן, גם ביודעי שהרקטות יגיעו רק למחרת בבוקר. אמרתי לגדי, כי כדי להפתיע את האויב, אני מתכנן לקבוע את שעת ה"ש" לשעה אחת בלבד לפני עלות הבוקר שלמחרת ליל הביצוע, דהיינו ל- 04:00. מכאן, שיעמדו לרשותנו – להכנות, ללימוד ולאיומים – כל היום שלמחרת וגם תחילת הערב טרם הפעולה. יחד עם זאת, דרשתי שאת שלוש ה"סנוניות" יתחילו להכין באופן מידי.

כאמור, הייתי מודע לקשיים שיעמדו בפנינו, שגם בעטיים ביקשתי לצאת עם הכוח ולחדור עמו ליעד. אלה כללו:

- המצרים נוכחו לדעת כבר פעמיים שאנו מסוגלים לחדור למעגן. לכן, סביר היה להניח שהכוננות שלהם תגיע עתה לשיאה.
- עמדנו לחדור לעומק המעגן עם שתי סירות שאמורות היו לנוע על פני השטח. במצב זה צפוי היה שנתגלה וניחשף לאש חזקה – שבכמותה כבר נתקלנו בשתי הפעולות הקודמות – ממקורות רבים.
- עמדנו לפעול עם נשק שלא הכרנו קודם, שלא ידענו את מידת יעילותו ואף לא את טווח פעולתו, וכל זאת כשהירי נעשה מתוך סירה מתנדנדת.

כנגד קשיים אלה הילך עלי אימים "סיוט" הטילים הצפוי להתרחש במבצע "אור ירוק", אם לא נבצע את הפעולה ולא נשיג את יעדה. ידענו איזה אסון נורא צפוי מפגיעתו של טיל "סטיקס" אחד, וחשבנו על משמעות פגיעתו בנחתת כמו אח"י "בת-שבע", שתוביל את הטנקים למבצע.

**שייטת 13 בעירדקה במלחמת יוהכ"פ - "מגבית 16
תקיפה רביעית [ליל 21 - 22 אוק' 73] - "סנוניות נשק"**

סטייל "קומאר"

בשירות:	מצרים, סוריה
האורך:	25.5 מ'
הרוחב:	7.16 מ'
השוקע:	1.2 מ'
הדחי המכסימלית:	61.6 טון
מהירות העליונה:	38.6 קשר
מהירות הסיור:	33 קשר
מהירות המשקית:	18 קשר
מכ"מ:	מכ"מ חיכוש, שטח וניווט "סקויר" - טא"י
החימוש:	2 טילים ים-ים "סטטיקס", רשיק: 500 ק"ג 1 צריח דו-קני 25 מ"מ

תכנון הפעולה

מכיוון שסופקו לנו 20 רקטות "לאו" בלבד, הן היו צריכות להספיק גם לאימונים וגם לפעולה ביעד. בהתאם לכך, נקבעה חלוקת הנשק למבצע על פי השיטה הבאה:

- עשר רקטות יוקצו לאימונים (חמש לכל סירה) ועשר רקטות יוקצו לפעולה עצמה (חמש לכל סירה).
- רק לוחם אחד בכל "סנונית" יתאמן להיות ה"צלף".
- למקרה שנחטיא ולא נפגע במטרה עם הרקטות, כל סירה תצטייד גם במטען חי"ר מדגם "גור" (28 ק"ג חנ"ם), אותו נשליך ידנית לסיפון הסטי"ל לאחר שנתקרב אליו. מטען ה"גור" גם יוכל לשמש לפיצוץ ה"סנונית", אם ניאליץ לנטוש אותה.

לא ידענו מה צריך להיות טווח שיגור הרקטות מתוך ה"סנונית". מצד אחד, טווח השיגור חייב היה להיות מספיק קרוב, כדי לא להחטיא את סטי"ל המטרה; מצד שני, אם נירה מטווח קרוב מדי, אנו עלולים להיפגע מירי של צוות הסטי"ל. יתר על כן, אם נימצא קרובים מדי לסטי"ל, ובטעות נפגע ברש"קים של הטילים שעל הסיפון – שמשקלם טונה חנ"מ – או לידם, ויגרם פיצוץ, אנו עלולים "לעלות השמימה" יחד עם הסטי"ל. לפיכך, במהלך הבוקר של ה-21 באוקטובר ביצענו מטווח על מטרה בים. כתוצאה מהמטווח הסתמן לנו שיש לירות לטווח מרבי של 100 מטרים. במהלך התדריך שקיימנו מאוחר יותר, הוחלט שבתחילת הערב נבצע מטווח נוסף, בחשיכה, כדי לקבוע סופית את טווח השיגור. בנוסף, קבעתי, כי אין לירות במא"גים שבצידי החרטום בלי אישורי, שכן יש בהם כדורים נותבים, כדי לא לשמש כנקודת מיכון לאש האויב. ירי הרקטות, לעומת זאת, יוצר הבהק קצר בלבד ונעלם.

החלטנו לחדור גם הפעם ליעד דרך הכניסה הצפונית. הייתי משוכנע שהמצרים, לאחר שני הניסיונות הקודמים, יחכו לנו מול הכניסה הדרומית.

יוחאי בן-נון, שכזכור הגיע לזירה כיועץ, טען שאיני צריך לצאת עם הכוח ליעד. הוא נימק זאת בכך שאין מי שבקי ממני בפרטים המורכבים של המבצע הגדול "אור ירוק", שעתיד היה להתבצע במועד סמוך למבצע שלנו. השבתי לו כי אם לא אצא לע'רדקה גם לא יהיה "אור ירוק", ומלבד זאת, סגני וקצין האג"ם של הזירה בקיאים היטב בפרטי המבצע. יוחאי, שהתנגד בתחילה לפעולות בע'רדקה, לחץ הפעם לצרף גם אותו ללחימה. חשבתי שאין זה צעד נכון, אך השארתי את הדבר להכרעת מפקד חיל הים. "ביני" תלם אישר את בקשתו. סוכם, שיוחאי יפקד על ה"סנונית" השלישית, שאמורה הייתה להישאר מחוץ למעגן, מול הכניסה ליעד, ולשמש לחילוץ, או כעתודה טכנית.

נוהל הקרב והכנות אחרונות

ב-21 באוקטובר בשעה 17:00 ניתן לכוח, במשרדי, תדריך מפורט. השתתפו בו מטה הזירה ואילן אגוזי. חצי שעה לאחר מכן, ב-17:30, הודיעו לי לפתע מהמפקדה שהפעולה בוטלה. לא ניתן כל הסבר להחלטה זו. דרשתי הסבר וניסיתי להשיג בטלפון את מפקד חיל הים, אך לא הצלחתי בכך. לאחר מאמצים, ענה לי סגן מפקד החיל, שהסביר, כי המבצע בוטל בשל דרישתנו לקבל סיוע אווירי.

הגבתי בפליאה ואמרתי שכלל לא הייתה דרישה כזאת, ושלא רק שלא דרשנו, אנחנו "מסרבים" לקבל סיוע כזה. הוספתי, שמתחילת המלחמה, ומאז שיחתי הראשונה אתו, אני מודע לכך שחיל האוויר לא יוכל להיכנס לתחום האמ"ט. כעבור חמש דקות חודש האישור.

התפתחות נוספת הייתה במהלך התדריך, כאשר ראש מחלקת המודיעין של חיל הים (רמד"ן) הודיע שבאותו הלילה יימצא זרקור של תותחנים בפתח המעגן. לשאלתי באיזה פתח, הוא השיב שהדבר אינו ידוע. עדכנתי את הלוחמים בנתון החדש והוספתי, כי עובדה זו בעצם תסייע לנו, משום שהזרקור יצביע היכן מחכים לנו. מכל מקום, כשנתקרב ליעד ונראה אותו – נחליט סופית.

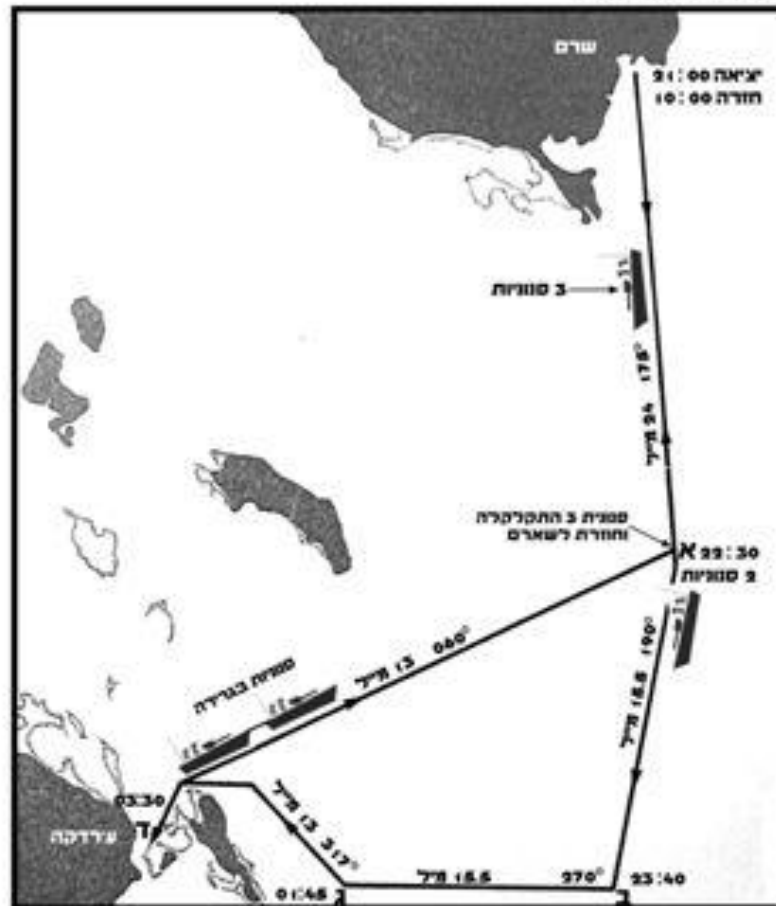
כפי שתכננו, ביצענו, בין השעות 19:00 - 21:00, מטווח לילה בקרבת שארם א-שייח. אז נקבע סופית שיש לשגר את הרקטות ממרחק שהוא בין 80 ל-100 מטרים.

הרכב הכוח

יצאנו למבצע הרביעי בע'רדקה עם הרכב הכוחות הבא: "סנונית" מס' 1 כללה אותי כמפקד הפעולה, את רס"ן גדי שפי כמפקד הכוח, את רס"ל (מיל") דוד קליאוט כמפעיל הסירה, את סמ"ר יוחנן שדה כמא"גיסט ואת סמ"ר אורי שטיין כמפעיל "לאו". לקליאוט הייתה זו הפעם הרביעית להשתתף בפעולה על ע'רדקה. "סנונית" מס' 2 נשאה את סגן (מיל") ישראל דגאי כמפקד, את רס"ל (מיל") יאיר מיכאלי כמפעיל הסירה, את סמ"ר רמי צור כמא"גיסט ואת סמ"ר דני איתן כמפעיל "לאו". "סנונית" החילוץ והעתודה כללה את אלוף (מיל") יוחאי בן-נון כמפקד, את רס"ל (מיל") איתמר לוי כמפעיל הסירה, את סמ"ר (מיל") יאיר סלע כמא"גיסט ומפעיל אר-פי-ג'י ואת סמ"ר ראובן שפיצר כמא"גיסט ומפעיל אר-פי-ג'י. מסוק חילוץ, ובתוכו רס"ן אליהו מארק, המתין בשדה התעופה "אופירה" להפעלה מחוץ לתחום האמ"ט האווירי.

**שייטת 13 בערדקה במלחמת יוהכ"פ - "אגבית 16"
תקיפה רביעית [ליל 21 - 22 אוקי 73] - "סנוניות ושק"**

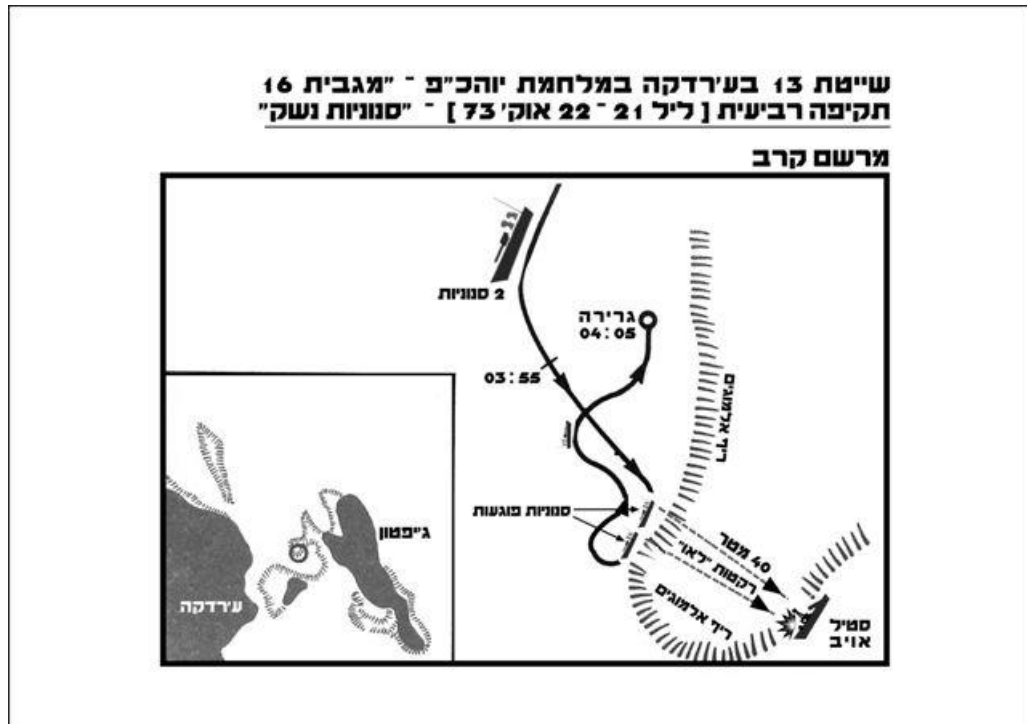
מרשם תנועה

מיד לאחר ביצוע המטווח, בשעה 21:00, יצאנו לדרך. לאחר תנועה של כשעה, כשהגענו אל מול האי שדוואן, קרתה תקלה באחד ממנועי "סנונית" מס' 2. הוריתי לצוות ה"סנונית" להתחלף עם "סנונית" העתודה, ומיוחאי בן-נון ביקשתי לחזור לשארם א-שייח עם ה"סנונית" שקרתה בה התקלה, בעזרת מנוע אחד. המשכנו בשתי ה"סנוניות" הנותרות, בתנועה איטית ליעד. הים היה נוח עד גלי.

במהלך התנועה הבחנו באלומות אור הזרקור שסרק את סביבתו בדרום המעגן. בהמשך התאמת לנו שהזרקור פועל ליד הכניסה הדרומית. הוריתי אפוא – כפי שנקבע בתדריך – לחדור מצפון. גדי שפי שינה את נתיב ההפלגה לכיוון צפון ומשם מערבה, במטרה "לגרד" מצפון וסביב שרטון גיפטון.

הפעולה ביעד

כשעברנו את פתח המעגן ונכנסנו פנימה, מצאנו את עצמנו בחשיכה גמורה. לא נראתה כל פעילות או תנועת כלי שיט והנמל כולו היה מואפל. גדי טען שהמדובר במלכודת ושכנראה מחכים שניכנס פנימה, ואז יסגרו עלינו. הגבתי לדבריו באמירה שאנחנו כבר בפנים, וכי צריך להתקדם לעבר המטרה.

המשכנו להיכנס פנימה על הנתיב שבמרכז המעגן. במרחק של כ-800 מטרים מאתנו נראה גוש אפל שקוויו מטושטשים, שבלט באמצע המעגן, מצפון לאי מינקר. גדי, מונע כנראה על ידי "קונספציית המלכודת", אמר, שנראה שזהו הסטי"ל שגדי קרול פגע בו, וכי המצרים מנסים להטעות אותנו ולגרום לנו שנתקוף את הסטי"ל הפגוע. עניתי לו שבכל זאת נמשיך להתקדם, עד שנצליח לזהות אם אכן המדובר בכלי שקוע או עד שנגלה שיש לו צדודית של סטי"ל מלא. אם זה אמנם הסטי"ל השקוע, אנחנו, עם ה"סנונית" שלנו, נמשיך פנימה לכיוון המזח, וה"סנונית" השנייה תחפה עלינו בהתקרבותנו אל סטי"ל המטרה ותצטרף אחר כך לירי שלנו.

במרחק של כ- 400 מטרים מהגוש האפל הבחנו שזהו סטי"ל עם צדודית מלאה והתקרבו אליו לביצוע הירי. הסטי"ל היה ממוקם מאחורי הריף המכוסה במי הגאות, ולכן גבולותיו לא היו ברורים (דבר זה נודע לנו, כמובן, רק בדיעבד). "תפיסת מחסה" מחוכמת זו נעשתה, ככל הנראה, כדי למנוע מצוללים או מסירות נפץ לתקוף את הסטי"ל.

במרחק של כ-120 מטרים מהסטי"ל נפתחה עלינו משמאל אש אוטומטית מתוח 23 מ"מ, שהיה על שרטון גיפטון, ומיד לאחר מכן נפתחה גם אש נק"ל מהסטי"ל המואפל שממולנו. הוריתי לגדי להתקרב למרחק של 80 מטרים מהסטי"ל ולפתוח בירי.

בטווח של כ-80 מטרים מהסטי"ל פתחו שתי ה"סנוניות" בירי רקטות "לאו". כל צלף ירה בכריעה מסיפון הירכתיים של ה"סנונית". כל שש הרקטות הראשונות – שלוש מתוך ה"סנונית" שלנו ושלוש מה"סנונית" השנייה – עברו מעל לתורן הסטי"ל והחטיאו. אז הוריתי להפסיק את הירי ולהתקרב לסטי"ל. התקרבו למרחק של כ-40 מטרים ממנו, אך גם הפעם החטיאה הרקטה הרביעית בכל סירה. בשלב זה אמרתי לאורי שטיין, הצלף ב"סנונית" שלנו, שאני אירה את הרקטה בעצמי. אורי ניסה לשכנע אותי שהוא מאומן ממני. השתכנעתי ומסרתי לו את הרקטה. אורי שטיין ב"סנונית" שלנו ודני איתן ב"סנונית" השנייה ירו בעת ובעונה אחת, והפעם שניהם פגעו בסטי"ל והוא התלקח. מצאנו את עצמנו מוארים כבאור יום. מסביבנו שחו במים חיילים מצריים שקפצו מהסטי"ל הבווער. גדי ירה במא"גים כדי להרחיקם. הוא גם ניסה לנוע קדימה, אך אז מצאנו את עצמנו תקועים על הריף.

השעה הייתה 04:30, מחצית השעה לפני עלות השחר. נקלעתי לדילמה קשה. התלבטתי, האם לנטוש, כלומר לפוצץ את ה"סנונית" שלנו (בעזרת מטען "גור") ולעבור עם כל הצוות אל ה"סנונית" השנייה, או לנסות, במחצית השעה של חשיכה שנתורה, לחלץ את ה"סנונית" התקועה מהריף. החלטתי לחלץ. חשבתי שאם נעבור ל"סנונית" השנייה, נימצא כולנו (תשעה אנשים) ב"סנונית" אחת, שתהיה כבדה, איטית ונשרכת לאורך כל 100 הק"מ עד הגיענו לשארם א-שייח. לעומת זאת, אם נצליח לרדת מהשרטון, נוכל אחר כך "לטוס" החוצה.

התחלנו בניסיונות החילוץ מן הריף. תחילה נעשה ניסיון להרים את ברכי המדחפים לחצי הגובה – דבר אפשרי ב"סנונית". הדבר לא הועיל. שמענו את המדחפים ממשיכים לגרד את פני הריף המוצקים, והם נשאר תקועים בו כעוגן. אז אמרתי לגדי שבכוונתי לזחול לחרטום כדי להטות אותו מטה, וכך אולי אגרום להרמת הירכתיים. בדרכי על הסיפון, לכיוון החרטום, נגעה כף רגלי בכפתור ההפעלה החשמלי של המא"גים – שגדי שכח לנצור – ונפלט צרור משני המא"גים. הסירה הזדעזעה. ידיי, שנאחזו לשם משען בקני המקלעים שבשני צידי הסיפון, נכוו מפליטת החום שלהם. המשכתי לזחול לכיוון החרטום, אך הירכתיים לא התרוממו. או-אז קראתי לכולם – חוץ, כמובן, ממפעיל ה"סנונית" קליאוט – לקפוץ מהסירה אל הריף, כדי להפחית ממשקלה. כשכולם קפצו, התרוממה סוף-סוף ה"סנונית" ומדחפיה השתחררו מהריף. דחפנו אותה, הורדנו אותה מהריף וקפצנו אליה חזרה. רווח לנו, אך מייד התברר, שהיה זה רק לזמן קצר.

בשעה 04:45 התחלנו לנוע החוצה, וה"סנונית" החלה לזגזג. סנטתי בקליאוט על שמצא זמן לעשות "חראקות", אך הוא הסביר שלא הוא מקור ההתפתלויות של הסירה וכנראה שמדחף אחד נפגע, והמדחף השני מטה את כיוון התנועה וגורם לסירה לזגזג. קראנו, אפוא, ל"סנונית" השנייה להתקרב, נקשרנו בחבל אל ירכתיה, וכך נגררנו אחריה במהירות של כעשרה קשרים בלבד, לאורך 100 ק"מ, עד שארם א-שייח. בצאתנו את המעגן המשיך התוחת שעל גיפטון לירות לעברנו.

בשעה 05:00 הגענו לפתח המעגן, והשחר החל לעלות. איש לא רדף אחרינו. המשכנו להתקדם בגרירה, עד שהגענו, בשעה 07:00, אל מול האי שדוואן, שם הודיעו לנו על הפסקת אש שהוכרזה בין ישראל למצרים.

שלוש שעות לאחר מכן היינו בשארם א-שייח.

תוצאות התקיפה הרביעית בע'רדקה

מטרת הפעולה הרביעית בע'רדקה הושגה: הסטי"ל המצרי הושמד וכוחותינו, על שתי ה"סנוניות", חזרו בשלום. בעקבות המבצע הסיגו המצרים את כל כלי השיט שלהם ממעגן ע'רדקה דרומה, אל ספגה.

ראש מחלקת המודיעין של החיל מסר לי בטלפון שבמבצע השמדנו סטי"ל שהשתתף בטיבוע אח"י "אילת" ב-1967. הזכרתי לרמד"ן, ששני האירועים קרו באותו תאריך – 21 - 22 באוקטובר – וכי אירוע ימי שלישי, טיבוע האונייה המצרית "האמיר פארוק", במלחמת העצמאות, חל גם הוא באותו תאריך, 25 שנים קודם לכן.

למרות הצלחת מבצע ע'רדקה 4, מבצע "אור ירוק", שלצורך ביצעו תקפנו את ע'רדקה ארבע פעמים, ועבורו הושג חופש הפעולה בכניסה למפרץ סואץ, ירד, למרבה האכזבה, מן הפרק.

עתה יכולנו להפנות את כל הכלים של זירת ים-סוף צפונה. מטרותינו היו עתה השתתפות בכיבוש נמל עדבייה מהים, פינוי 1,500 שבויים מצריים מעדבייה לראס סוודר, סגירת המצור על הארמיה המצרית השלישית מצד הים, סריקה עם נט"קים של נתיבי השיט של מפרץ סואץ מפני מוקשים ימיים והבטחת המשך זרימת הנפט לישראל.

(מתוך ספרו של האלוף זאב אלמוג 'עטלפים בים האדום')

ייחודם של מבצעי ע'רדקה והישגיהם

הפעולות בע'רדקה בוצעו ביעד קדמי, שהיה מוגן באופן מסיבי וצפוף. היעד הותקף על ידי שייטת 13 ארבע פעמים במהלך המלחמה, בתוך 13 ימי לחימה, ונחדר שלוש פעמים. כתוצאה מכך הושמדו שניים מתוך ארבעת הסטי"לים שהיו בסד"כ המצרי בים האדום ונהרס מזח בתוך המעגן של ע'רדקה. כל הפעולות הסתיימו ללא אבידות לכוחותינו.

הפעולות בוצעו במרחק גדול – של 100 ק"מ – מבסיס הזינוק הקרוב ביותר, שהיה בשארם א-שייח. זאת, כשיחסי הכוחות בזירה זו, בין צה"ל למצרים בכלל ובין חיל הים הישראלי לצי המצרי בפרט, היו מהנחותים ביותר בהשוואה לכל גזרה אחרת. למרות זאת, הייתה זו הדרך היחידה שבאמצעותה ניתן היה לתקוף את ע'רדקה – בהיעדר חלופות אחרות בים, ביבשה ובאוויר.

פעולות השייטת בע'רדקה גרמו למצרים לפנות את כוחותיהם מהמעגן שבמקום. היה זה צעד חסר תקדים. בכך הושגה מטרה אסטרטגית: צומצם מאוד האיום על המעבר בפתח מפרץ סואץ ועל שארם א-שייח, נוצר חופש פעולה באזור ונסללה הדרך להנחתת אוגדת שריון בדרום-מערב המפרץ.

מבצעי תקיפת ע'רדקה הוכיחו, כי ניתן להשיג תוצאות אסטרטגיות באמצעות "פעולות מיוחדות". כל שלוש החדירות למעגן ע'רדקה התבצעו מעבר לכל "מעטפת מבצעית" קודמת; שתיים מהן בוצעו עם מערכות נשק לא מנוסות דיין ("פצחנים"), או בלתי מוכרות לנו (רקטות "לאו" נגד טנקים). אילו היה

מתבצע סיור מבצעי ליעד, או לפחות "תרגיל מודל" קודם למלחמה, היינו מוכנים לקראת פשיטות אלו
לאין ערוך טוב יותר ובצורה יעילה יותר. עם זאת, התחכום ומגוון השיטות והאמצעים שתוכננו
והופעלו, יחד עם העיתוי שנבחר להשגת הפתעה, איפשרו חדירה ופגיעה חוזרת באותו היעד והביאו
לפינוי מעגן האויב – יעד שהיה מוגן מאוד.

דבקות עילאית במשימה של הלוחמים ונחישות הפיקוד הן שהביאו להכרעה, הכרעה שהושגה ללא
כל אבידות.

(מתוך ספרו של האלוף זאב אלמוג 'עטלפים בים האדום')